

Nr. 27

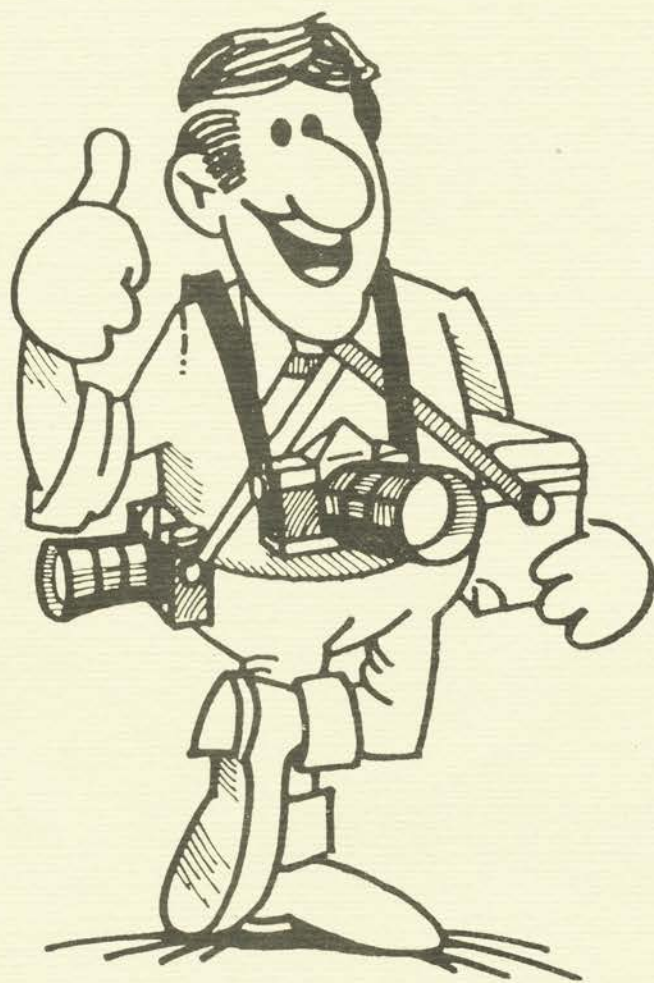
September 1983.

Sensationelt fund af 40 glasplader

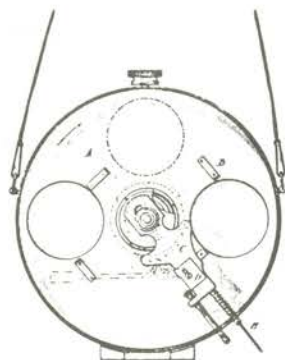
Stirns Geheim-Camera (Fig. 15) tager 6 smaa runde Billeder; Cameraet er af Metal og til at bære paa Brystet under Frakken, saa det tilsteder en fuldstændig hemmelig Fotografering. Med 6 Emulsionsplader Kr. 29.

DANSK KAMERA SERVICE
TAGENSVEJ 100

2200 KØBENHAVN N. • TELEFON 01-83 87 80

D.F.S. stiftet 1975

Præsident: Andreas Trier Mørch
Sortedam Dossering 95 A
2100 København Ø
01-26 00 21

Vicepræsident: Ole Schelde
Plantagevej 41
3460 Birkerød
02-81 20 20

Kasserer: Niels Resdahl Jensen
Bygaards Alle 33 A
2900 Hellerup
01-62 09 62
Giro konto: 1 So 64 47

Redaktør: Flemming Berendt
Toglgårdsvej 649
3050 Humlebæk
02-19 22 99

Jylland: Jan Klinksgaard
Ved Skellet 30
6400 Sønderborg
04-43 12 42

1981 D.F.S. all rights reserved ©

ISSN 0107-6329.

Indholdsfortegnelse.

Nyt fra bestyrelsen. Landsmødet og generalforsamling.	2
Auktionsliste med priser.	10
Møderækken for andet halvår 1983.	14
Ekskursionen til Nykøbing F.	16
Berlin-turen. Af Flemming Anholm og Fl. Berendt.	17
Danmarks Fotomuseum en realitet. Presseudsendelse den 21. Juni 1983.	25
ASK-O-RAMA på heden. Af Per Ask Nielsen.	29
Sensationelt fund af 40 Stirn-glasplader. Af Flemming Berendt.	32
Gummitryk. Af Orloff-Jørgensen.	36
Bakken - 400 år. "Nye gamle billeder". KZs - Historie. Af H.V. Undell.	44
Hvad de dog samler på. Af Kurt Petersen.	46
D.F.S. - Bånd og Dia arkiv.	50
Andrées luftfærd 1897. Af Sigfred Løvstad.	58
Foto-indkøb i Moskva. Rejsebrev af Arne Jørgensen. Daguerre-UTOPI. En historie af Torben Lind.	60
Næste nummer af "Objektiv".	68
	70
	74

Nyt fra bestyrelsen

I dette efterår ser to arrangementer for første gang dagens lys. Det første, som afholdes den 24. September i Østerbro medborgerhus, er en auktion og byttemarked.

Nyt er, at der er tale om en Lørdag eftermiddag, og at arrangementet holdes adskilt fra anden foreningsvirksomhed.

Vor intention er, at der fremover afholdes (mindst) tre auktioner og byttemarkeder om året.

De to ligger fast - dels i December i forbindelse med jule-mødet, og dels i Maj - sammen med Generalforsamlingen og Landsmødet.

Og nu dette tredje, som medfører, at der nu vil blive afholdt auktion og byttemarked, regelmæssigt hver fjerde måned.

Den anden nyhed er ekskursionen til Store Heddinge og Nykøbing F. Datoen er den 8. Oktober 1983, på en LØRDAG.

Det bliver spændende om mindst 30 medlemmer med evt. pårørende også finder ideen god.

Om prøveballonen forbliver svævende eller bliver skudt ned.

Forbliver den svævende, kunne der jo tænkes, mange andre udflugtsmål fremover, både i og omkring København og i Jylland.

Vel mødt til sæsonen 1983-84.

-tm.

Kære Fotografica-interesserede.

Tak for genvalg.

Som redaktør af "Objektiv" er mine kvaler evige - dækker jeg det behov for informationer der måtte være?

Det er kun jer, kære læsere, der kan give mig svaret. Tøv derfor ikke med at give mig gode råd, frem på vejen. De kommende numre af "Objektiv", vil indeholde tekniske oversigter og data på de mest yndede samler-områder - Kodak, Agfa, Praktica, o.s.v. -

Det første Tema-nummer vil blive færdigt i 1984, og omhandle: Luftfotograferingens spændende historie. Fra "IKAROS" til "SPUTNIK".

Jeg er sikker på, at nogle af vore medlemmer sidder inde med meget spændende og interessante oplysninger om gammel fotohistorisk viden. Tøv ikke med at kontakte mig, måske kan vi i fællesskab skabe noget "nyt" på et eller andet område.

De mindste detaljer kan være den "BRIK" der bygger en helhed.

F.B.

Generalforsamling og landsmøde blev i år afholdt i København. Medborgerhuset på østerbro, med dets meget fine lokaler, var derfor valgt som stedet, hvor det skulle foregå.

Husets største lokale var bookét ind til lejligheden. Her var højt til loftet og vidt til væggene, så de cirka 40 deltagene følte sig på ingen måde klemte.

Klokken 12.00, begyndte de første medlemmer, at indfinde sig, og hurtigt blev det klart, at niveauet af "isenkram" var betydeligt bedre i år. Præcis Kl. 13.00 klappede formanden i hænderne og alle havde at holde tyst.

Der blev budt velkommen og dagens program blev gennemgået - men da alle kun havde eet for øje, nemlig, at dørene skulle blive åbnet ind til herlighederne, var A.T.M. indlæg ganske kort.

Døren blev åbnet og et sus gik igennem forsamlingen da alle herlighederne var til skue på borde rundt yderst i det store lokale. Det var tæt på ALADDINS hule, at se alle disse vidunderlige fotografiske dimser og mekaniske åbenbaringer. Nogle enkelte lækkerbidskner skal nævnes: 1 Rolleicord, Kr. 350.00, mange fine gamle udtrækskameraer fra Kr. 100.00 og opefter. En fin samling ældre fotobøger, til yders rimelige priser, et stort og flot loppemarked, det største i Danmark, der blev købt, solgt og byttet i over 2 timer.

Kl. 15.30, var tidspunktet inde for start på den 8 generalforsamling. Præsidenten konstaterede, at den var lovligt indvarslet, hvorefter Jens Hammecken blev valgt som dirigent. Det har han jo prøvet før.

A.T.M. aflagde beretning om det forløbne års aktiviteter. Han kunne meddele de tilstedeværende, at selskabet havde fået mange nye medlemmer i 1983, deriblandt Det Kgl. Biblioteks billedsamling, Det Nordjyske Landsbibliotek, samt et par andre institutioner, det-

te indebærer bl.a. yderligere aktivitetsmuligheder.

Selskabets ekskursion til Berlin blev beskrevet og her fremgik det, at denne ubetinget havde været en stor succes. Bestyrelsen havde dog besluttet ikke at arrangerer udenlandsrejse i 1984, men derimod finde nogle udflugtsmål her i Danmark, man har tænkt sig nogle Lørdagsture nærmere oplysninger om dette vil blive fremsendt efter sommerferien.. Herefter takkede præsidenten de mange annoncørers uvurdelige støtte til "Objektiv".

Den kommende udstilling i Hadsund af Marthinus Petersens fotografier blev omtalt, en udstilling som forhåbentlig vil lokke nye oplysninger frem vedrørende M.P. Flemming Berendt og Frue, blev varmt rost for deres indsats på dette område.

Andreas Trier Mørch sluttede med, at opfordre de tilstedeværende om gode ideer til kommende arrangementer. Desværre kneb det med respons. Konklusionen af årets beretning var, at den førte og fastlagte linie indenfor selskabet havde været den rigtige - og at selskabet var i støt vækst.

Præsidenten afsluttede sit indlæg med gode ønsker for den kommende sæson.

Dansk Fotohistorisk Selskabs kasserer Niels Resdahl Jensen, fik nu ordet og aflagde sin økonomiske rapport om selskabets tilstand.

Det omdelte regnskab blev gennemgået, punkt for punkt blev det forklaret hvad de enkelte tal stod for. Likviditeten var god, med et kasseoverskud på Kr. 5.000.

Trykningen af "Objektiv", som er en ret stor udgift, er overgået til et nyt trykkeri, således at omkostningerne er gået ned, og kvaliteten op. Det må siges at være den rigtige vej.

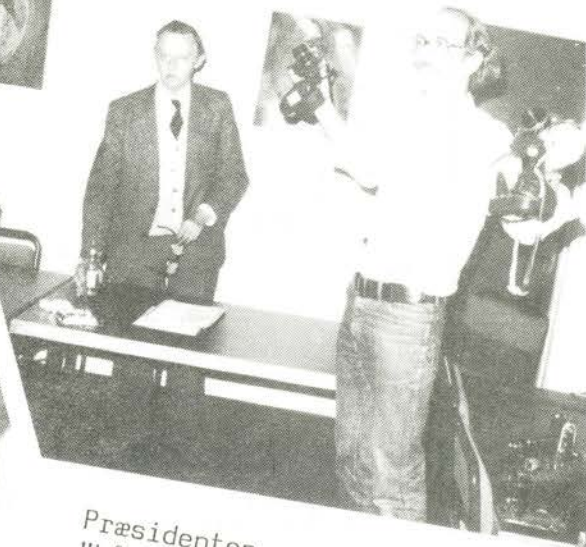
Da kassereren synes, at kunne gøre rede for sine gerninger, var regnskabet hermed godkendt.

Da der ikke var indsendt ændringsforslag fra noget medlem, gik man direkte over til afstemning om et forslag fra bestyrelsen, der gik ud på at udvide denne med 2 medlemmer. Baggrunden er den, at de forøgede aktiviteter, samt det store arbejde med auktionerne er meget tidskrævende. Forslaget blev debatteret, hvorefter det blev godkendt. Den siddende bestyrelse, som havde indvilget i at fortsætte sit arbejde, kom nu til afstemning.

De 36 tilstedeværende medlemmer, samt 12 indsendte brevstemmer stemte FOR den siddende bestyrelse, og dermed var den GENVALGT. Bestyrelsen modtog salens klapsalver.

Præsidenten gennemgår dagens program, Hammeken, Ingemann Larsen og Niels Resdahl lytter.

Præsidenten som auktionarius "håndlanger".

Regnemaskine, kuglepen og pengekassekort sagt - kasserer Niels Resdahl ser tilfreds ud.

Fru Berendt ved at få sin midt-dagsbillet udfærdiget af Ole Schelde.

Dansk Fotohistorisk Selskab

Kegnskab for perioden 1/5 1982-30/4 1983.

	Indtægt	Udgift
Maj 1982	2185,00	-
Juni	1329,36	969,00
Juli	550,00	-
August	1250,00	130,60
September	6575,00	7256,34
Oktober	2800,00	753,48
November	2280,00	1902,95
December	4346,00	4163,60
Januar 1983	1236,70	3508,70
Februar	675,00	160,00
Marts	124,57	3553,70
April	3850,00	1030,85
	<u>27201,63</u>	23429,22
Gl. kassebeholdning	2046,63	
Ny	--	5819,04
	<u>29248,26</u>	<u>29248,26</u>

Indtægternes fordeling:

Kontingenter	16550,00
Salær ved auktioner	3106,00
Renter	470,63
Annoncer i Objektiv	5750,00
Pladsres. til Berlinter	1200,00
Løssalg af Objektiv	55,00
Dobbeltbet. af 200 kuverter	70,00
	<u>27201,63</u>

Udgifternes fordeling:

Porto, tryksager og kuverter	4205,28
Objektiv	12135,39
Gaver og rejse til forehd.	1017,95
Bestyrelsesmøde, (rejseudg.)	546,55
Diverse (bånd, filmleje mm.)	1109,05
Lokaleleje i Øbrohuset	425,00
Pladsres. til Berlinter	1200,00
Club-Daguerre 1982	290,00
El-skrivemaskine, 2part	2500,00
	<u>23429,22</u>

Kassebeholdning pr. 30/4 1983

Bankbog	2926,07
Giro	2776,27
Kontant	116,70
	<u>5819,04</u>

Hellerup d. 24/5 1983

Niels R. Jensen
sign. Niels R. Jensen
Kasserer

Ole S. Fjeldgren
sign. Ole S. Fjeldgren
Revisor

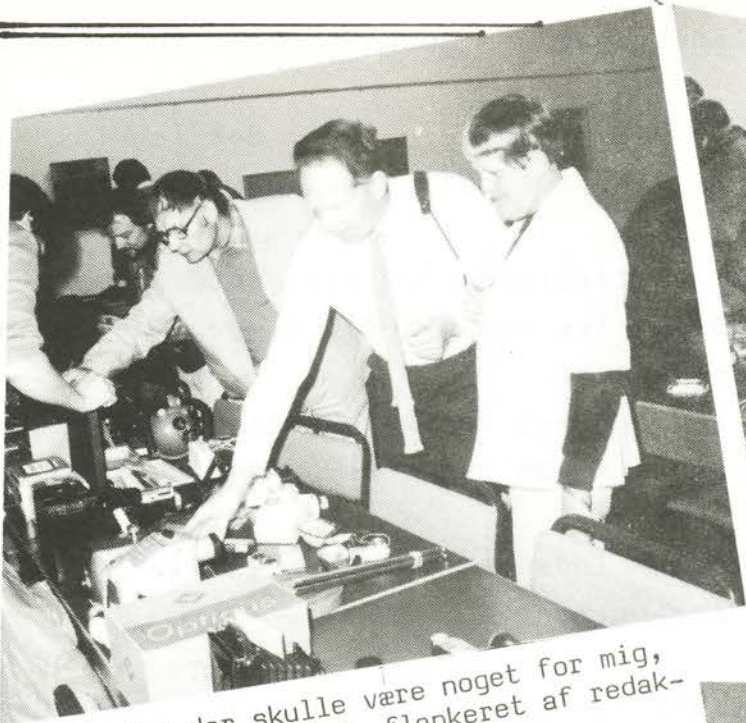
N.B. Magnussen
sign. N.B. Magnussen
Revisor

Heldigvis havde den "WISE" bestyrelse valgt restaurant "ROMA" i nærheden til stedet hvor den store middag skulle indtages. Det viste sig da man kom udenfor, at et regnvejr, som kun kan opleves i Italien hang over byen. Her savnedes ingen fontæner.

Middagen der var berammet til Kl. 18.00 - kom noget sneglende frem på bordene. Man kunne vel nok have ønsket sig en noget mere festlig middag, og prisen taget i betragtning var her til Max. 3 kokke-huer.

Stemningen kom dog hurtigt op under det hyggelige samvær. Under middagen fremsagde Flemming Anholm en "FOTO-MONOLOG", der lige på pletten viste de trængsler man kommer ud for som foto-samler

Mon der skulle være noget for mig, tænker Løvstad, flankeret af redaktør og frue.

Man ser varenne an.

K. Kristensen, S. Løvstad og K. Petersen i selskab med "redaktør-fruen".

"Eks-Præsident" Torben Lind, tilbyder sager fra litteraturafdelingen.

Da den gengives her i bladet, bør den genopfriskes, med familie som ærede tilhørere.

Efter endt måltid, måtte vi igen begive os ud i det regnfulde vejr. men alle nåede tørskoede frem til det næste punkt på programmet, den store auktion.

Auktionen, som blev ledet af tidligere års stormester i faget, Flemming Anholm, der gik planmæssigt fra nummer til nummer, iblandt de sædvanlige vittige kommentarer.

Gode ting, gode priser, god indtægt for selskabet, man sluttede omkring klokken 22.30 - men da havde man også rundet de 9.000 kroner - fint klaret.

Nu havde efterhånden matheden indsneget sig hos de fleste, og næste dag havde jo også sit arrangement.

Man sov godt den nat.

Søndag morgen Kl. 9.00, begyndte man langsomt, at samles i Det Danske Filmmuseums bibliotek. Dette er iøvrigt verdens mest omfattende.

Kl. 10.00, blev vi budt velkommen af Asbjørn Skytte, der kort fortalte om museets opbygning og hvordan det fungerede i det daglige.

Man beklagede, ikke at kunne fremvise apparatsamlingen, men da "små dyr" havde gnavet sig ind i træværket, var man blevet nødsaget til at lukke for en tid under restaureringen.

Asbjørn Skytte og "vor mand" Kurt Petersen havde i skøn forening bygget et program op til lejligheden.

Det begyndte med en række små balletfilm optaget af ELFELT i årene 1903-1907. Man havde indkopieret eet ekstra billede, for derved at få en normal filmhastighed. Desuden havde man lagt lyd på, fine sager fra en svunden tid.

Dernæst blev vist en film ved navn "Ned med våbnene" - hvor Carl TH Dreyer havde været instruktør. Filmen var selvfølgelig anti-krigs, og man kan i dag undre sig over at en sådan film har kunnet vises i tiden omkring den første verdenskrig. I en tid hvor national begejstring ingen grænser kendte. Temaet i filmen er eviggyldigt, dårskaben overgår klogskaben og fornuften.

Resultat - KRIG.

Man spørger? - hvorlænge skal det fortsætte. -

Til sidst havde man valgt noget for lattermusklerne. En hel ustyrlig komisk farce - man overgav sig i 20 minutter, noget mere opfindsomt og "latterligt" har jeg aldrig set.

Punktum for et storartet landsmøde og generalforsamling, der tjener de arrangerende til ros.

På gensyn næste år i HERNING.

F.B.

Ærede Venner, Bestyr'lse med mer!
nu da vi sidder samlet ved Bordet
griber jeg Chancen, som I vel ser,
- kort sagt, jeg tillader mig at ta' Ordet.

Sagen er, - pludselig faldt det mig ind,
at vi er bare et Led i en Kæde,
Del af et verdensomspændende Spind
hvem det at samle bereder en Glæde.

Mange Slags Samlere, store og smaa,
finder man hvorhen man Øjnene vender,
alting hvad nævnes kan samles der paa,
Skidt og Kanel, - der er altid en Kender.

Tænk, der er nogle der samler paa Flasker,
- tomme minsandten - det lyder da skørt.
En Fetishist søger Dametasker!
(jeg ved det nu ikke, men det har jeg hørt)
saadan en Samler er sku da gal
eller i hvert Fald en slem Or'genal.

Og efter Frimærker er man paa Lur,
selv de ugyldige, stemplet tillige,
hvilket vil sige, de slet ikke dur,
hvis man vil sende et brev til sin Pige.

Og nogle samler Tændstikæsker uden Stikker i,
de kan vist faas til Købs, men faas dog mest ved Tiggeri.
De rige samler Nutidskunst, selv om de ikke ved
med Sikkerhed hvad der skal være opad eller ned.

De værste af dem alle, vil jeg sige, er dog dem
(ja, nu skal det skam frem)
som fylder deres Hjem
med Kameraer og deslige Kram i Overflod
saa Huset ligner mest af alt en Marskandiserbod.

F. Ex Kodak Autographic samler nogen paa,
- kan man nu det forstaa? -
for Film kan man ej faa.
Og Leica! ja, saa løber manges Tænder vist i Vand,
og nemt det sælges kan
trods miserabel Stand.
En ukendt Dippedut hvorpaa Forklaring ej kan gi's
erhverves til en Pris
som var man Simon Spies.

Forklaringen er simpel: den er stemplet for og bag
med Navnet Leiz, - og saa er det en hellig Sag

Saa er der Klap og Box af Blik og Træ og Bakelit,
- det meste er noget Skidt,
som Regel tem'lig slidt
med Huller fyldt med Kit.
Det har jeg set saa tit.

Nej, dette Samleri maa vi nu ha' en Ende paa,
saa I vil nok forstaa
at Tak vi sende maa
til dem der har vist Vej til bedre Kamera-Miljø'r,
- her tænker jeg naturligvis paa Helsingør.

I Helsingør der har de haft den rigtige Idé,
nu kan enhver vist se,
at saadan bør det ske:
dengang de havde samlet mere end de kunde ha'
saa brændte de da bare Gøjemøget a'.

Om Fotosamleri har jeg sagt mange grimme Ord,
men det er glemt, jeg tror,
som Sne der faldt i Fjor,
snart starter vi den største af Auktionerne,
saa skal vi se om I gaar til Makronerne.

Den versificerede tale,
af Flemming Anholm.

Dansk Fotohistorisk Selskab

Fortegnelse over de af medlemmerne udbudte fotografika ved auktionen den 28.maj 1983.

Nr.	Tilst.	Min.	Hammerpris	+10%	-10%	K
1.	A	500	150	165	135	Olé
2.	A/B	150	280	308	252	Pou
3.	A/B	200	100	110	90	Lit
4.	A/B	100	60	66	54	Ho
5.	C	100	150	165	135	Ors
6.	A/B	100	400	440	360	Stc
7.	C	400	250	275	225	T.W
8.	A	100	130	143	117	Ku
9.	B	100	60	66	54	Kc
10.	B	100	70	77	63	Km
11.	B	100	95	104,5	85,5	Ki
12.	B	100	90	99	81	Kit
13.	D	100	50	55	45	Olé
14.	B	100	280	308	252	Olé
15.	C	400	370	407	333	Kc
16.	B	400	80	88	72	Kii
17.	B	250	110	121	99	Pou
18.	C	650	650	715	585	Olé
19.	C	300	200	230	170	Stc
20.	C	300	110	121	99	Tes
21.	D	300	150	165	135	Ku
22.	A	450	250	275	225	Olé
23.	D	250	90	99	81	Tri
24.	A	500	575	627,5	517,5	Stc
25.	C	500	45	49,5	40,5	Km
26.	B	500	50	55	45	Ki
27.	B	500	400	440	360	Kc
28.	A	500	50	55	45	Olé
29.	B	500	120	132	108	Olé
30.	C	500	160	176	144	Olé
31.	B	500	90	99	81	Olé
32.	A	300	80	88	72	Kc
33.	A/B	100	200	220	180	Olé
34.	A	100	160	176	144	Stc
35.	B	100	145	159,5	130,5	Olé
36.	B	100	70	77	63	T.W
37.	B	100	100	110	90	A
38.	B	500	100	110	90	Ku
39.	B	500	190	209	171	Olé
40.	B	500	100	110	90	Km
41.	B	500	100	110	90	Ku
42.	B	500	100	110	90	Ku
43.	B	500	100	110	90	Ku
44.	B	500	100	110	90	Ku
45.	B	500	100	110	90	Ku
46.	B	500	100	110	90	Ku
47.	B	500	100	110	90	Ku
48.	B	500	100	110	90	Ku
49.	B	500	100	110	90	Ku
50.	B	500	100	110	90	Ku
51.	B	200	140	154	126	Tur
52.	C	200	50	55	45	Lit
53.	B	200	80	88	72	Olé
54.	C	200	100	110	90	Ki
55.	B/C	200	200	220	180	Ki
56.	-	110	110	121	99	Olé
57.	-	100	100	110	90	Olé
58.	B	100	60	66	54	Olé
59.	B	100	60	66	54	Ki
60.	C	100	40	44	36	Olé
61.	A	150	150	165	135	Ki
62.	B	400	150	165	135	Olé
63.	A	300	150	165	135	Ki
64.	B	200	220	242	198	Ki
65.	B	200	85	93,5	76,5	Olé
66.	B	200	25	27,5	22,5	Olé
67.	B	200	180	198	162	Olé
68.	B	200	70	77	63	Olé
69.	A	200	140	154	126	A
70.	A	200	150	165	135	Km
71.	A	200	80	88	72	Pic
72.	B	200	50	55	45	Km
73.	B	200	170	187	153	T.W
74.	B	200	40	44	36	Kc
75.	B	200	70	77	63	Ho
76.	B	200	210	231	189	Olé
77.	B	200	120	132	108	Stc
78.	B	200	60	66	54	Olé
79.	B	200	20	22	18	Km
80.	B	200	35	38,5	31,5	T.W
81.	B	200	65	71,5	58,5	Km
82.	B/C	200	120	132	108	Stc
83.	D	200	10	11	9	Man
84.	B	200	50	55	45	Olé

Sælret som går til et godt formål, nemlig selskabets kasse, er som tidligere løst af sælger og køber.

Alle auktionsvarer sælges som beset. Foreningen fralægger sig ethvert ansvar for eventuelle fejl eller mangler i vor beskrivelse af auktionsvarerne.

NRJ 5/5-83

Σ 9355,-   Σ 10.290,-   Σ 8449,-

18 medlemmer havde fundet vej til Randbøldal kro, trods der fejlagtigt var annonceret Randbøl kro - Men de har KOMPAS i Jylland.....

Man havde fundet vej helt fra Hjørring i nord til Sønderborg i syd, for her i det jyske, at lave et rigtigt TRÆF. Klokken 10.00 Lørdag formiddag åbnede Jan Klingsgaard dette første møde i midtvesten ved at byde forsamlingen velkommen.

Herefter blev ordet givet til vor forhenværende medredaktør, Per Ask Nielsen, fra midt-vesten, nærmere lokalitet, Herning. Nu blev der vist lysbilleder (næste gang bliver der HELT mørkt) - fra selskabets Berlin-tur - som på mange måder var en oplevelse.

Præsidentens helt specielle solo-oplevelse i Øst-Berlin har han næppe kunnet vise på KODAK-film. Desuden viste P.A.N. en serie billeder fra den store udstilling "Kameraets Kavalkade" på Danmarks Tekniske Museum i Helsingør. Alt dette var suppleret af belærende kommentarer. Det skal han have en STOR tak for.

Nu var tiden inde til lidt jysk kylling efterfulgt af sveske-trifli - da det var overstået og man havde strakt ben, blev døren åbnet for alle tiders køb, salg, bytte og loppemarked, næppe set magen øst for Valby bakke. Standarden var god, og alle fik på en eller anden måde glæde af "markedet", der holdt ud i næsten 2 1/2 time, jysk tid.

Til sidst blev der serveret varm kaffe, varm lækker kringle, a.la. kromutter, alt i alt et arrangement de indvoverede godt tør gentage til efteråret.

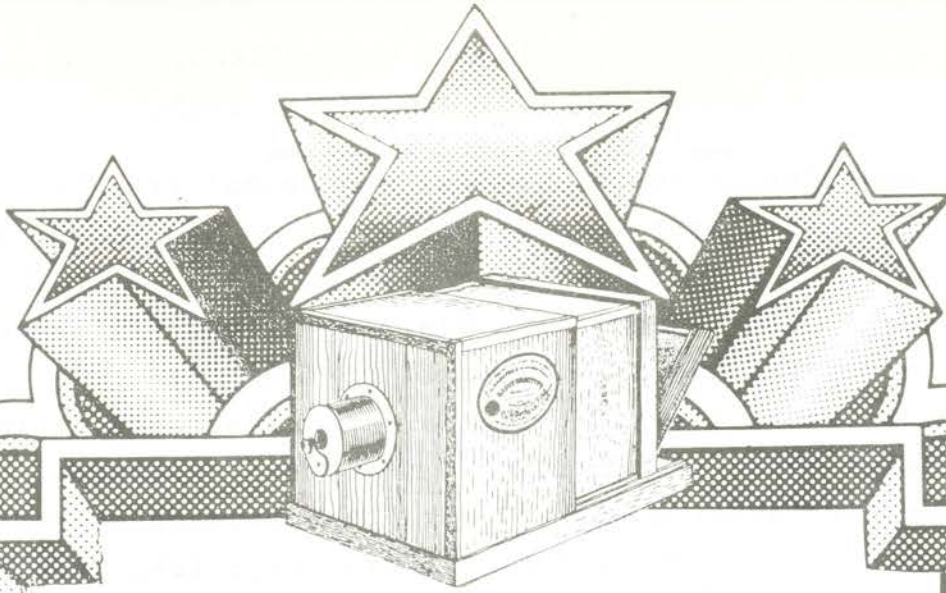
Hvem ved, måske kunne nogle Københavnerne finde vej Vest-over ved brug af geodætisk kort, da skal de vide, at der, i det jyske gør man en god HANDEL.

De fine "Loppe-varer" bliver diskuteret.

Jan Klingsgaard vurderer et kamera.

Photographica

AUKTION - LOPPEMARKED.

- KYLLE-TOPP -

Den 15. Oktober 1983.

— RANDBØLDAL - KRO. —

Kl. 10.00: Jan Klingsgaard byder de fremmødte velkommen.

Herefter vises 30 lysbillede reproduceret efter Lumières Autocrome glasplader i farve, format 13x18 cm. Optaget i årene fra 1912-15. "Kylle-Topps" egen stemme vil ledsage dette herlige og festlige foredrag på bånd.
- En sand oplevelse -.

Kl. 11.30: "Kro-mutters" store oplevelse, dagens middag, 2. retter vil blive serveret. Kaffe og kringle.

Kl. 13.00 - 15.30:
Afholdelse af en lille auktion og et stort "Loppe-marked".

Kl. 15.30: Afslutning med Kaffe og kringle.
VI HÅBER AT SE MANGE KØBENHAVNERE.

Tilmeldingsliste skal være auktionarius, Jan Klingsgaard i hænde senest DEN. 1. OKTOBER.
Bestilling af middag skal også ske til J.K. senest DEN. 9. Oktober -

Prisen er anslået til Kr. 60.00 pr. kuvert.

Jan Klingsgaard. Ved Skellet 30.

6400 Sønderborg. Telefon: 04 43 1243.

Januar mødet:

Gummitryk, hvem laver sådan noget i dag? - nej vel, jeg kender heller ikke nogen. D.v.s. nu kender alle vi der var til mødet den aften, een der laver gummitryk. Han er måske oven i købet en af de bedste.

Hr. Oloff-Jørgensen, hvis kunstneriske talent, gør hans billeder meget spændende at se på. Forelæsnngen var udførlig og efter dette kan enhver lave sine egne gummitryk - eller kan de? - blad længere frem i "Objektiv" og du har hele recepten. Fine billeder fin teknik, bare se at komme i gang. Dia-serie med O.J. billeder kan lånes.

Februar mødet:

Finn Løkkegaard holdt denne aften et foredrag om sin film "Hverdagen under besættelsen". Filmen blev vist og man kommer til at tænke på at man pludselig har fundet ud af at besættelsen var andet end heitegerninger på den ene eller anden måde. Nej, besættelsen var i særdeleshed 365 dage gange 5 år - og hvad det betød af mangler, trængsler og andre unøjagtigheder, fik man et levende indtryk af i denne fremragende film. At det allerede er "Fotohistorie" er næsten ikke til at fatte. Men hvem kender i dag en SPARE-OVN, en GENGASBIL, L.A.B. indsamling o.s.v. - for de lidt ældre, godt at genopfriske, og for de unge, noget at tænke over. Finn Løkkegaard var en god fortæller og mange stillede relevante spørgsmål, der prompte blev besvaret. Gå selv, at se filmen hvis den kommer op i din nærhed.

Marts mødet:

Forfatteren Ingolf Boisen måtte desværre melde afbud, på grund af en rejse til udlandet. Her måtte vi improvisere med en serie Dia fra Preus Fotomuseum i Norge. Desværre er serien ikke færdig, den mangler at blive tekstet. De smukke apparater måtte nydes som de kunne ses. Det gik.

April mødet:

Igen måtte vi sige "Aprilsnar" - Pressefotograferne svigtede i sidste øjeblik. Dem må vi nok opgive.

Men takket være Hr. Ole Scheldes indsats lykkedes det at få Hr. Kaj Pindal til at komme og tale om animerede film, også kaldet tegnefilm. Kaj Pindal fortalte levende om hans arbejde i Canada og om det kolosale tegnearbejde der ligger bag sådanne film. 3 vidunderlige tegnefilm blev derefter vist som eksempler på han gerninger derovre.

Man fik det indtryk at det for ham personligt var en "Leg" mere end surt arbejde.

Hr. Kaj Pindal var meget begejstret for det dejlige panoramabillede af Nyhavn. Fremstillet af Niels Resdahl.

MØDERÆKKEN FOR ANDET HALVÅR 1983.

Torsdag den 15. September 1983.

"FOTOGRAFIET SOM BILLEDE OG HISTORISK KILDEMATERIALE".

Omkring dette tema vil Hr. G.O. Svane tale om den ancienne fotografi.

Her hans egne ord:

Jeg kunne således tænke mig at berøre følgende emner:

Billedets "fysik", (i.e. geometriske natur) dets fysiologiske frembringelse og fysiologiske latens, (i.e. "Hukommelsen" og dennes "Fidelitet"; "Kunstfotografiet", d.v.s. den professionelles eksponerede plade med dens mulige "FAKES", vers. amatørfotografiets ofte teknisk meget vanskelige negativer: men kulturhistorisk, naturvidenskabeligt og kommunikationshistoriske usminke, nøjagtige gengivelse af det fortidige øjeblik, hvorefter jeg kunne tænke mig at afrunde med at fortælle noget om arbejdet med at restaurere og kopiere de gamle plader og fotos m.v.

Torsdag den 20. Oktober 1983.

Med en Leica model 1, har arkitekt Asger Rasmussen i årene 1931-1935 fulgt bygningen af Lillebæltsbroen.

80 dia vil blive vist med kommentarer af Asger Rasmussen via bånd.

Desuden vil der blive vist en serie sjældne gamle billeder fra Japan i årene 1870-1880.

Ved Vagn Wiberg Sørensen.

Skulle andre medlemmer være i besiddelse af gamle dias er man meget velkommen til at tage disse med denne aften.

8,5x8,5, 6x6, samt 24x36 diaprosjektorer til rådighed.

Torsdag den 17. November 1983.

Carl Kvelland, vil fortælle os om "MEKA'NEK" - da vi længe har ønsket os en person der kunne fortælle om dette område, kan vi nok forvente en livlig aften.

Det er tilladt at medtage specielle "problem-børn".

Torsdag den 15. December 1983.

JULEMØDET.

Det startes med alle tiders auktion - samme procedurer som sidste år - husk mærkningen af varerne skal være i orden.

Herefter vises "JULE-FILMEN" som nissen "OLE" har fundet frem.

Og til slut - julebordet. Med eller uden sang. Varm gløg og julebag.

Måske "GERDAS" julekager vil være på bordet?

Det medlem som er i besiddelse af nogle gamle fotografier fra "DRESDEN" - før den anden verdenskrig. Bedes kontakte Flemming Berendt. Tak.

Lørdag den 24. September 1983.

Østerbros Medborgerhus.

Århusgade 103.

EKSTRA - AUKTION.

- Kl. 12.00 De medlemmer der måtte have auktionsvarer eller stiller op til loppemarked, møder op.
- Kl. 13.00 Præcis åbnes døren til auktionslokalet for alle andre - for eftersyn, bytning og handlen, samt almindeligt samvær. Kiosken har åben.
- Kl. 15.00 Auktionen begynder, hvor den rutinerede og (hårdt) prøvede Flemming Anholm svinger hammeren. Auktionen er beregnet til at slutte Kl. 17.00.

Medlemmerne bedes være behjælpelig med oprydningen - Lokalerne skal være ryddet Kl. 18.00.

Velkommen til denne første LØRDAGS-AUKTION.

Dagtur For Samlere!

Den 8 Oktober 1983.

VI INDBYDER HERMED TIL DEN FØRSTE ESKURSION, ARRANGERET SOM HELDAGSTUR MED HÅB OM STOR TILSLUTNING FOR BERIGELSE AF VOR FÆLLES HOBBY - FOTOGRAFICA - BESTYRELSEN.

0845 VI MØDES PÅ KØBENHAVNS HOVEDBANEGÅRD, UNDER URET I AFGANGSHALLEN.

10.00 EFTER EN SMUK BUSTUR NED GENNEM SYDSJÆLLAND, ANKOMMER VI TIL STORE HEDDINGE. HER SKAL VI SE ØRSTED BAGGERS LILLE UDSØGTE SAMLING BL.A. 15 STYK ROLLEIFLEXER. DER BYDES PÅ EN FORFRISKNING.

11.00 DER KØRES NU VIDERE MOD FJORDKROEN ELNASMINDE VED PRÆSTØ FJORD. HER, MED UDSIGT OVER FJORDEN VIL DER BLIVE SERVERET FROKOST, FJORDKROENS LUXUSKOLDE BORD. SILD, GRAVAD LAKS, FISKEFILET MED REJER OG REMOULADE, KYLLING, BØF MED LØG OG SPEJLÆG, LEVERPOSTEJ MED BACON OG CHAMPION SAMT DIVERSE OSTE.

13.30 DEN STORE LUXUSBUS SÆTTER NU KURSEN MOD NYKØBING F.

14.00 I TINGSTED SKAL VI BESØGE ALEX STEINBACH, HVIS ENESTÅENDE SAMLING PÅ OVER 300 APPARATER VIL BLIVE GENSTAND FOR MEGEN BEUNDRING OG ALEX SKAL NOK VÆRE DEN SOM KAN FORTÆLLE LIDT OM SAGERNES HISTORIE. KAFFE OG BLØDT BRØD VIL BLIVE SERVERET I DE TILSTØDENDE LOKALER.

16.30 EFTER ET PAR TIMERS FOTOSNAK OG HYGDELIGT SAMVÆR, GÅR TUREN ATTER MOD HOVEDSTADEN.

18.00 ANKOMST KØBENHAVNS HOVEDBANEGÅRD.

DENNE ENESTÅENDE TUR, MED MASSER AF FOTOGRAFICA OG UDVEKSLING AF IDEER OG TANKER MED ANDRE FOTOINTERESSEREDE ER DU VELKOMMEN TIL AT DELTAGE I.

FAST TILMELDING

ERIK SUNDAHL, EGGERSVEJ 18, 2900 HELLERUP.

TELEFON 01 65 29 95

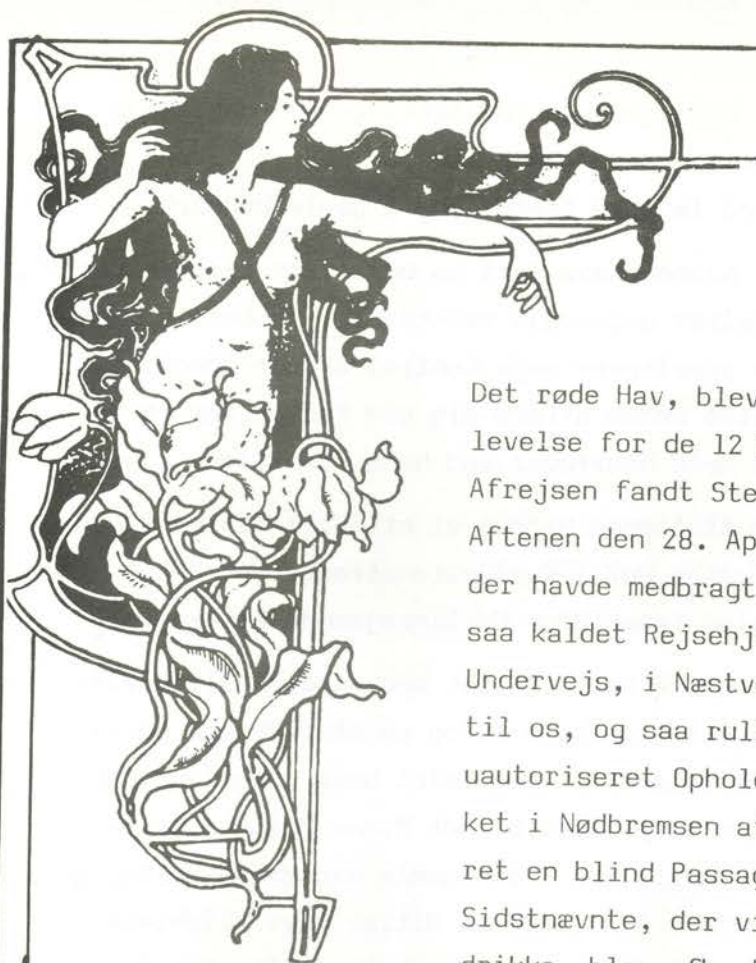
SENEST DEN. 15. September 1983.

SAMLET PRIS, EKSKLUSIV DRIKKEVARER PÅ KROEN KR. 165,00

DER BETALES PÅ TUREN.

BERLIN

Af Flemming Anholm.
og Flemming Berendt.

Vor Ekskursion til Berlin, Øen i Det røde Hav, blev en baade interessant og morsom oplevelse for de 12 Deltagere.

Afrejsen fandt Sted fra Københavns Hovedbanegaard om Aftenen den 28. April, hvor vi mødtes med Ole Schelde, der havde medbragt de fornødne Jernbanebilletter, og saa kaldet Rejsehjemmel.

Undervejs, i Næstved, sluttede de jyske Deltagere sig til os, og saa rullede vi videre sydpaa, dog med et uautoriseret Ophold omkring Borup, hvor der blev trukket i Nødbremser af en medrejsende, der havde observeret en blind Passager paa Bufferne mellem to vogne. Sidstnævnte, der vist var noget paavirket af stærke drikke, blev afhentet af Politiet, og det foraarsagede naturligvis en vis Forsinkelse.

Vor ankomst til Færgen, der skulde føre os fra Gedser til Warnemünde, skete derfor ud paa de smaa timer, men heldigvis var Restauranten stadig i fuld sving, saa man, alt efter Lyst og Temperament kunde sikre sig en solid tidlig Morgenmad eller en dito sen Middagsmad eller maaske bare en Drink eller to.

Under Sejlturen maatte vi alle staa i Kø for at købe et Visum til 5.- DM, der gav os Tilladelse til at passere DDR paa Vejen til Vestberlin.

Selskabet i Berlin.

Saa landede vi i Warnemünde, og Togrejsen fortsatte gennem det flade, ensformige nordtyske Landskab, der dog udmærkede sig ved at være grønt, alle Gevækster syntes at være en Maaned længere fremme end i gamle Danmark.

Vor Mitropa-Waggon, skulde efter planen have ført os helt frem til Vestberlin, men paa grund af diverse Forsinkelser undervejs maatte vi i Østberlin skifte til S-Banen, hvilket medførte en yderligere nøje kontrol af vor Identitet. Vor Ven Gregersen fra Lyngby maatte endda afføre sig sin Kasket for at det kunde fastslaas, at han ikke var mere haarfager end hans Pasbillede viste.

Ved Ankomsten til Berlin-Zoo Stationen hyrede vi et Antal Taxier (de er billige i Berlin) og kørte til Sylter Hof i Kurfürstenstrasse, et Hotel af høj Kvalitet, som det kan anbefales fremtidige Berlinrejsende at benytte.

Under opholdet i Berlin var Deltagerne frit stillet med Hensyn til, hvilke af de planlagte Arrangementer de vilde deltage i, og en stor By som Berlin byder paa saa mange spændende Oplevelser, at det faldt helt naturligt, at nogle af Gruppen valgte deres egne Favoritter blandt Byens Muligheder, - blandt andet den højinteressante Udstilling i den gamle Rigsdagsbygning, genopbygget efter den omfattende Brand i 1933, der af Hitler blev tilskrevet Kommunisterne. Udstillingen, der skildrer Tysklands Historie fra Napoleonstiden op til vore Dage, lægger særlig Vægt paa den parlamentariske Udvikling, der i en lang Periode var knyttet netop til denne Bygning, som Tyskerne haaber engang skal afløse den provisoriske Forsamling i Bonn.

Andre Seværdigheder, som tiltrak Medlemmer af vort Rejsehold, var Charlottenburg i Byens Udkant, et Pragtslot, der efter at være bombet sønder og sammen er blevet genopbygget og nu fremstaar i sin gamle Glans, udvendig saavel som indvendig.

Værd at besøge er ogsaa Stormagasinet KaDeWe, maaske det eleganteste i Europa. Med utrolige Mængder af Luksusvarer, udstillet baade med smag og Opfindsomhed.

Midt paa Kurfürstendamm ligger Ruinen af Kaiser Wilhelm Kirken som et momento om Krigens Ødelæggelser. Som et Anneks til denne er bygget en ny Kirke i moderne Stil, der skal erstatte det tabte. Kirkens kæmperum henligger i et mystisk Halvmørke, da det eneste Lys der trænger ind kommer gennem ca. et Tusinde mørkeblaa og grønne Ruder, der paa tre Sider omgiver den Besøgende. Det planlagte Program omfattede som første Punkt et Besøg i Østberlin Fredag den 29. April. (Beskrevet kort af Flemming Berendt).

"Berlin-muren"- set fra vest. En "opgave" for Niels Resdahl med sit panorama-kamera?

Made by
Lega. © 1961

Balun-min

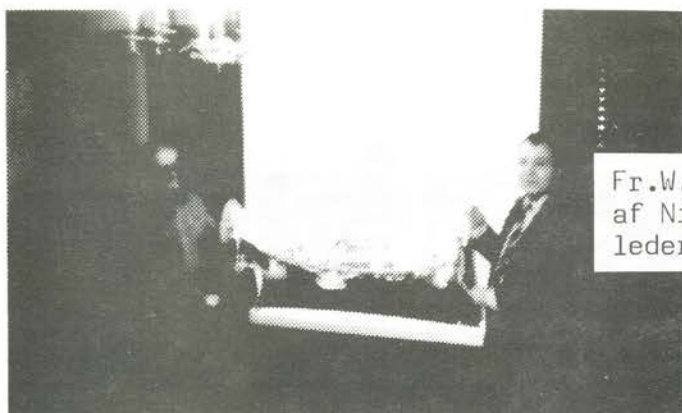
428
April 83

Dagbog. Den 29. April 1983.

På trods af Ole Scheldes ihærdige korrespondance og telefonopkald med Øst-Berlin, lykkedes det ikke at blive officielt modtaget i D.D.R. - 1. Maj, stod for døren, og det forstod vi var en hellig dato.

Vort første mål i Øst-Berlin var Zeiss hovedforretning på Alexander Platz - det umiddelbare indtryk var at forretningen var under afvikling, men nej, det var sandelig dagligdag, få varer umulige priser og en ligegyldighed overfor alt og alle, man føler "systemet".

Herfra tog vi ud til Photo-Antiquariat i udkanten af Berlin, der var det noget bedre, men man må desværre konstatere at "systemet" overhovedet ikke rummer plads for vor "interesse". Heldigvis var det begrænset tid vi havde afsat til dette besøg i "paradis".

Fr.W. Rüttinger, har lige fået overrakt et af Niels Resdahls vidtfavnende panoramabilleder. Ole Schelde er "stadt-holder".

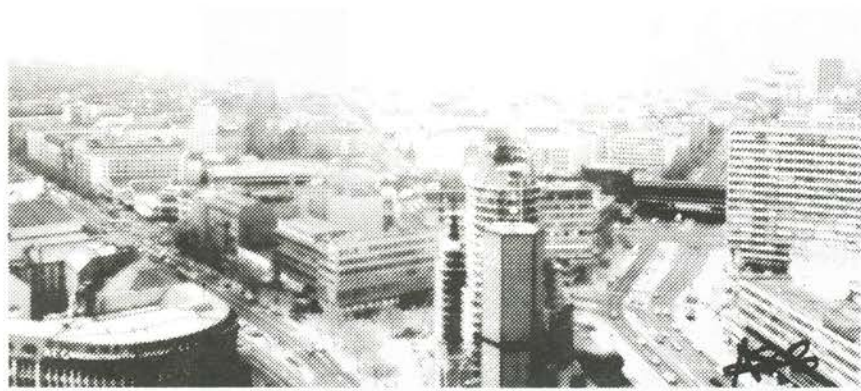
Om Aftenen havde vi i Sylter Hof besøg af Fr.W. Rüttinger, Leica-Historiker og en af de bedste Kendere af dette berømte Kamera-System. Han gennemgik for os en væsentlig Del af Leicaens Udvikling, som han illustrerede med fine Lysbillede. Foredraget var ret saa teknisk, og man skulde nok helst være en god Leica-Kender for at faa det rette Udbytte af de mange Detaljer, som vor Gæsteforelæser præsenterede os for.

Lørdag Formiddag bød ikke paa noget i Forvejen fastlagt Program, og Selskabet begav sig derfor paa egen Haand i smaa grupper rundt i Byen, hvor nogle tog til Loppemarked, nogle besøgte Forhandlere af brugte Kameraer medens andre for nogle Timers Tid opsøgte andre af Byens ovennævnte Seværdigheder. Til Livets Opretholdelse kræves jo ogsaa lidt fast Føde, og vort Rejsearrangement indbefattede en solid Morgenmad paa Hotel Sylter Hof, der om fornødent ogsaa kunde gøre det ud for Frokost. Hvad man ønskede derudover var for egen Regning, og da Berlin er rig paa gode Restauranter af mange forskellige Slags, var det ikke noget problem at faa stillet sin Sult, endda til meget rimelige Priser.

Om Eftermiddagen fandt det averterede Besøg Sted hos vor gode ven Werner Umstätter, fremragende Reklame-fotograf og berømt Samler af Kameraer og andre Fotografica. (Beskrevet af Flemming Berendt, side 21).

Fotohandler "Pröhl" havde en fin samling gammelt fotografica. Brugt udstyr måtte betales med "solide priser".

Hotel "Europa" ved nat, samt et vue samme steds fra ud over Berlin, med Kaiser Wilhelm Kirken i forgrunden.

Søndag Morgen den 1. Maj var det Tid at tænke paa Retræten.

Kl. 8.04 rullede vi afsted fra Bahnhof Zoo og passerede snart Grænsen til Øst-Berlin. Med Hensyn til røde Flag maa man sige, at Erich Honecker og Konsorter havde givet den hele Armen, for der var næppe en Bygning, der ikke var dekoreret med en eller flere Faner eller Bannere. Det saa ganske festligt ud paa denne solbeskinnede 1. Maj, men det gav ogsaa en beklemmende Følelse af, at "Big-Brother is Watching you".

Turen nordpaa gik planmæssigt uden andre Oplevelser end det sædvanlige Opbud af dødsensalvorlige væbnede Vagtposter med Hunde, der omgav Toget, hver gang vi gjorde Holdt ved en Station.

Paa Færgen blev der købt livligt ind af de tilladte Mængder af billig Spiritus og Tobak, og saa trillede vi over Sjælland og ankom rettidigt til København, hvor vi tog Afsked med hinanden med Forsikringer om, at vi havde haft en dejlig og mindeværdig Rejse.

Dagbog. Den 30. April 1983.

"ALLADINS HULE" - hvis nogen ønsker adressen dertil, så er den her: Bernadotte-strase 84. Berlin.

Her bor nemlig Hr. Werner Umstätter i udkanten af byen. Huset har i sin tid tilhørt en kendt billedhugger som har ladet det bygge i 2 plan med indvendig balkon og loftanordninger for kran og talje der har kunnet betjene de store sten og marmorblokke.

Her i sådant et hus har W. Umstätter skabt sit eget rige.

Som enhver modefotograf af den slags der laver kataloger til firmaer som "IKEA"-D.V.-ISENKRAMFORRETNINGER- og "FOTOKÆDEN" -har man brug for god plads til alle sider, en bil kunne snilt være i et af lokalerne. Efter en venlig modtagelse fortalte han om sit arbejde og viste rundt i atelieret og tilstødende værkstedsrum, mange spændende og særprægede ting at beskue.

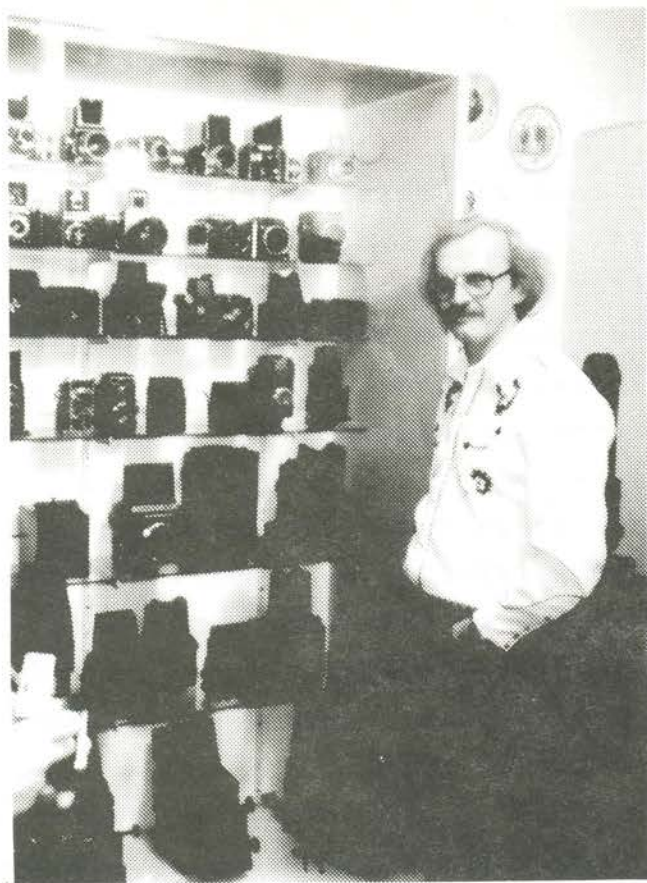
Dette arbejde er tilsyneladende det økonomiske grundlag for hans store samling af fotografica. En meget omfattende samling, der består af alt der på mindste måde har med foto at gøre.

Hr. Umstätter fortalte, at samlingen var bygget op i løbet af 12-15 år og bestod af 4.000 apparater samt næsten helt uoverskuelige mængder af "dimser" - tallerkener-vaser-statuetter-porcelænskopper- kort sagt, alt hvad den menneskelige fatasi kan udtænke af sjove og groteske ting - romantik og nips fra det forrige århundrede.

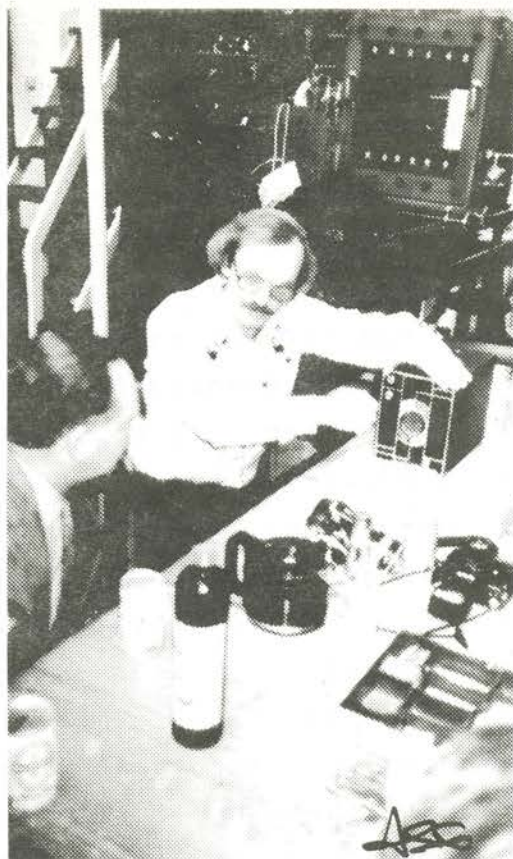
Vi kikkede, vi studerede, vi følte, vi indåndede, vi var som en bisværm omkring en sukkerskål. Tænk alle disse voksne mennesker blev som "børn" i næsten 3 timer. Damerne morede sig kongeligt. Sent på eftermiddagen blev der serveret koldt bord med drikkevarer.

Medens vi sad bænket ved et stort bord, man ser på billedet, hvor stort, fortalte Hr. Umstätter om sit liv og den metode han havde brugt til at "indfange" de mange fine sager. Et gammelt Ferreo-typi-kamera fra 1840 erne, fortalte han var blevet fundet tilfældigt på et loppe-torv for ganske få år siden. "Loppe-manden", som mente, at det var en defekt bordlampe, hvor fatningen manglede syntes at 15 DM var en passende pris for den gamle "lampe".

Ved et andet tilfælde var en gammel dame kommet til Umstätters dør, og spurgt om han ville købe dette gamle fotografiapparat, som hun havde medbragt. Den gamle dame pakkede derefter et fuldstændigt nyt

Werner Umstätter viser 6x6 frem.

Her redegøres for planer om et museum. 1 styk Box i 5 etager. Pris 1,5 millioner tyske D-mark.

24x36 står pakket som sild i et glaskab.

Nederst til højre de 3 fine tropekameraer fra ØST.

Samtlige fotografier er taget af "Objektivs" - Stjernefotograf.

"Trobe-kamera" ud, et kamera som engang i 1920'erne havde stået pænt på en hylde i hendes farfars "Drogerei" forretning i Pommern.

Det var aldrig blevet solgt, og da forretningen var blevet lukket var det blevet glemt på loft eller i kældere. Men da hun i T.V. som jo kan ses i Øst-Berlin havde hørt Werner Umstätter efterlyse gamle kameraer, var hun kommet i tanke om de gamle "trækasser". Umstätter spurgte forsigtigt, hvad det skulle koste?

Den gamle dame fremdrog et originalt katalog fra tiden, med netto priser og sagde, at det i kataloget stod til 370 DM - katalog og prisliste var fra 1921. Hvis Hr. Umstätter ville betale det beløb så var hun da udemærket tilfreds.

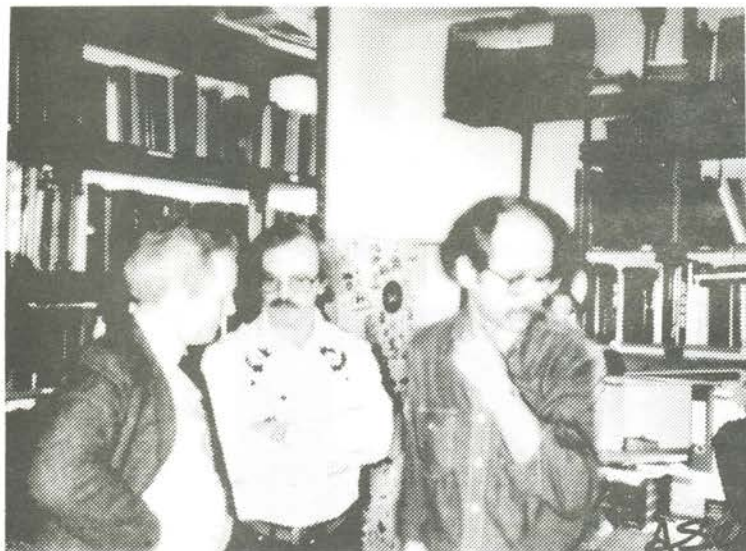
Den gamle dame, som jo kom fra Øst-Berlin, og derfor gik lidt stille med dørene, kom igen 3 gange - samlet købesum 1.000 DM - som hun derefter omvekslede til Øst-Mark, hvilket gav hende et beløb på 7.000 Øst-Mark. Hendes folkepension i D.D.R. var på 250 Dm, pr. måned, så hun kunne være ganske tilfreds med denne handel.

Hr. Umstätter var også tilfreds.

Der blev talt foto og fotografica i mange timer især var hans store bibliotek uhyre interessant, her var alt det materiale som ligger til grund for hans kataloger.. Omsider var klokken blevet 23.00 og det var nu tid til at takke af.

Tak for denne gang, og hvem ved, måske på gensyn.

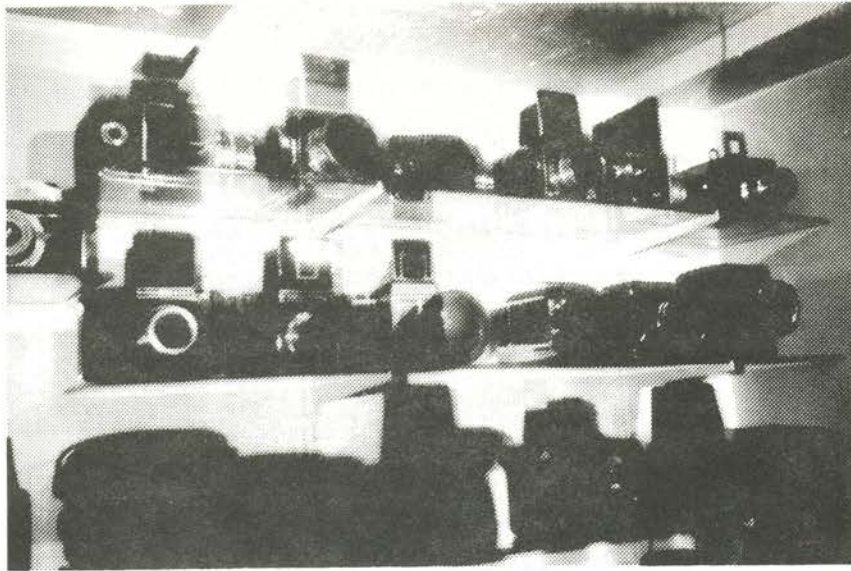
F.B.

Det store håndbibliotek var nok værd, at studerer nærmere. Niels, Werner og Andreas.

Ole Schelde har taget plads i "Chefens" stol. Sorteringsreol for apparatmærker til højre.

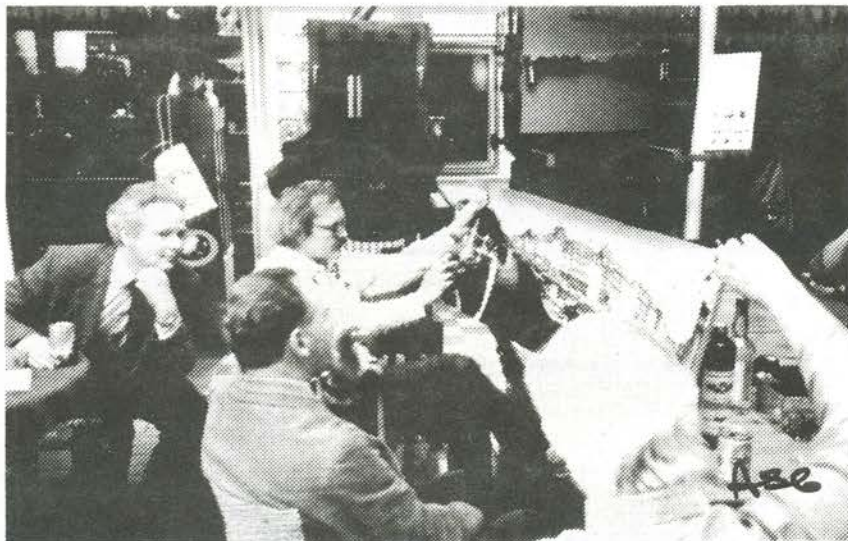

En fin samling spejlreflekser.

Der bydes på kaffe og drikkevarer, iblandet foto-snak.

W. Umstætter fik et af Niels Resdahl berømte panoramaer overrakt. Han takkede bredt og smilende.

Det begyndte med denne herrer.
Louis Daguerre (1787-1851).

TIL PRESSEN.

Tirsdag den 21. Juni 1983.
Danmarks Fotomuseum en realitet.

Ved et møde på rådhuset i Herning er der idag stiftet en selvejende institution under navnet Danmarks Fotomuseum. Bag oprettelsen står 3 af fotobranchens store organisationer: Dansk Fotografisk Forening, Danmarks Fotohandlerforening samt Fotobranchens leverandørforening tillige med Herning kommune.

Formålet er at oprette et museum for fotografi. Det bliver beliggende i Herning. Byrådet har stillet en stor ejendom til rådighed for formålet. Bygningen er beliggende umiddelbart ved siden af Herning Kulturmuseum.

Fotomuseet bliver en selvstændig institution der indsamler og opbevarer fotografiske genstande af enhver art, herunder især ting af dansk oprindelse eller af særlig betydning for den fotografiske udvikling her i landet. Museet vil ligeledes søge, dels gennem permanente og dels gennem skiftende billedudstillinger, at vise såvel nyere som ældre fotografiske frembringelser.

Grundstammen i museets samlinger bliver den fotohistoriske samling som fhv. fotohandler, fotograf S. Løvstad igennem en længere årrække privat har bygget op, tillige med større og mindre samlinger der er modtaget fra forskellig side. Løvstad overdrager sin samling vederlagsfrit til den selvejende institution.

Der har været forhandlet med Nationalmuseet, og der er herfra stillet i udsigt at den betydelige fotohistoriske samling, der i mange år har været opmagasineret i Brede, vil blive deponeret under Danmarks Fotomuseums regie i Herning.

S. Løvstad er fra i. Juli d.å. ansat som faglig leder ved fotomuseet, men er allerede nu parat til at modtage enhver form for fotografisk materiale til museets samlinger.

Allerede på stiftelsesdagen modtager museet et sjældent amerikansk pressekamera med flere objektiver.

Museet forventes at stå klar til at modtage publikum i begyndelsen af marts 1984.

Det er museumsbestyrelsens agt at indbyde interesserede til medlemskab af støtteforeningen Fotomuseets venner, der forventes oprettet sidst på sommeren.

Tillykke!

Danmarks Fotomuseum

Fotografien har efterhånden erobret sig en fremtrædende plads i vort daglige liv.

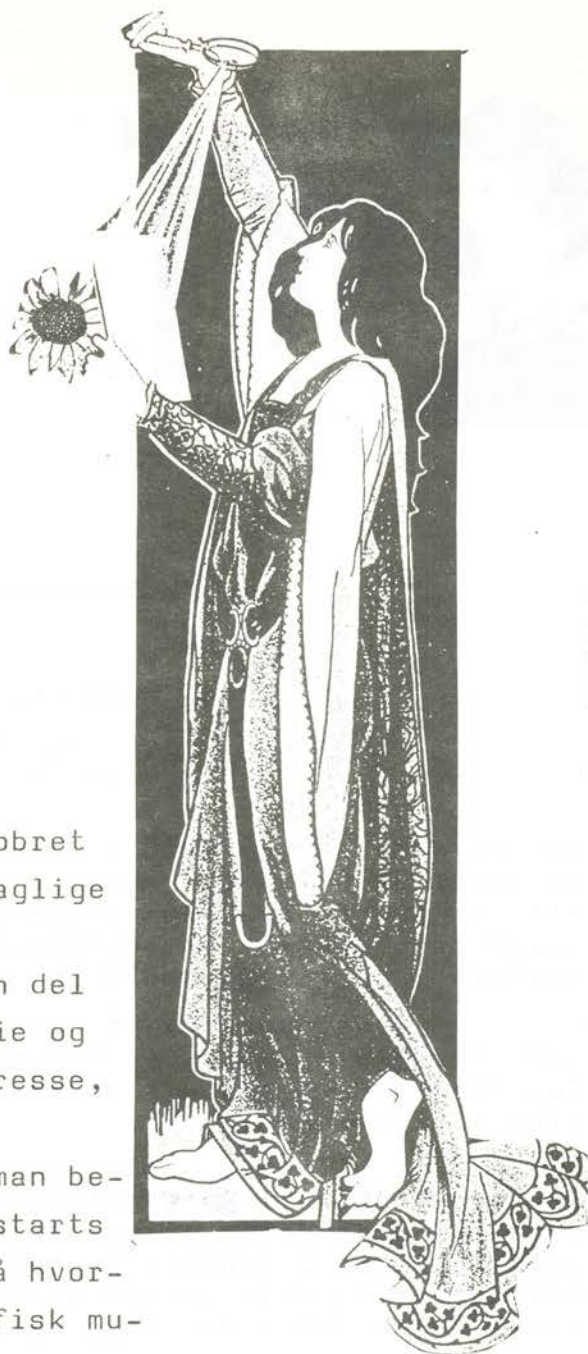
Fotografien og dens udvikling er en del af denne verdens kulturelle historie og burde fattes med langt større interesse, end den gør.

På så mange andre områder har man bevaret mindet om en tekniks, en kunstarts udvikling i samlinger og museer, så hvorfor ikke tage tanken om et fotografisk museum op?

Det er i og for sig ingen ny tanke, thi der findes allerede flere sådanne samlinger, således f. Eks. i Wien, London, Paris og Dresden, ligesom der eksisterer enkelte private samlinger. Tidspunktet må vel også være inde nu, inden mulighederne for at samle de gamle apparater og tilbehørsdele er forpassede.

Formålet med et fotomuseum skulle være at fremme fototeknikens udvikling gennem tiderne - dertil en skiftende udstilling af billeder og positivprocesser, svarende til denne udvikling.

Der er næppe tvivl om, at et sådant museum ville få publikumtække og måske under normale forhold kunne blive en turistattraktion. Fagfolkene vil jo først og fremmest være interesserede, og det er efterhånden ikke så få mennesker, der er beskæftiget indenfor fotografisk industri, fotohandel, praktisk fotografi, film og

reproduktionsteknik. I anden række kommer så amatørens hærskare, der nok skal vide at finde ind til sådan en samling.

At samle og fremskaffe de nødvendige materialer skulle vel næppe volde store besværligheder, thi ved et samarbejde mellem fagfolk og amatører vil det sikkert vise sig, at skuffer og hylder indeholder mange ting, som er værdifulde for et fotografisk museum.....

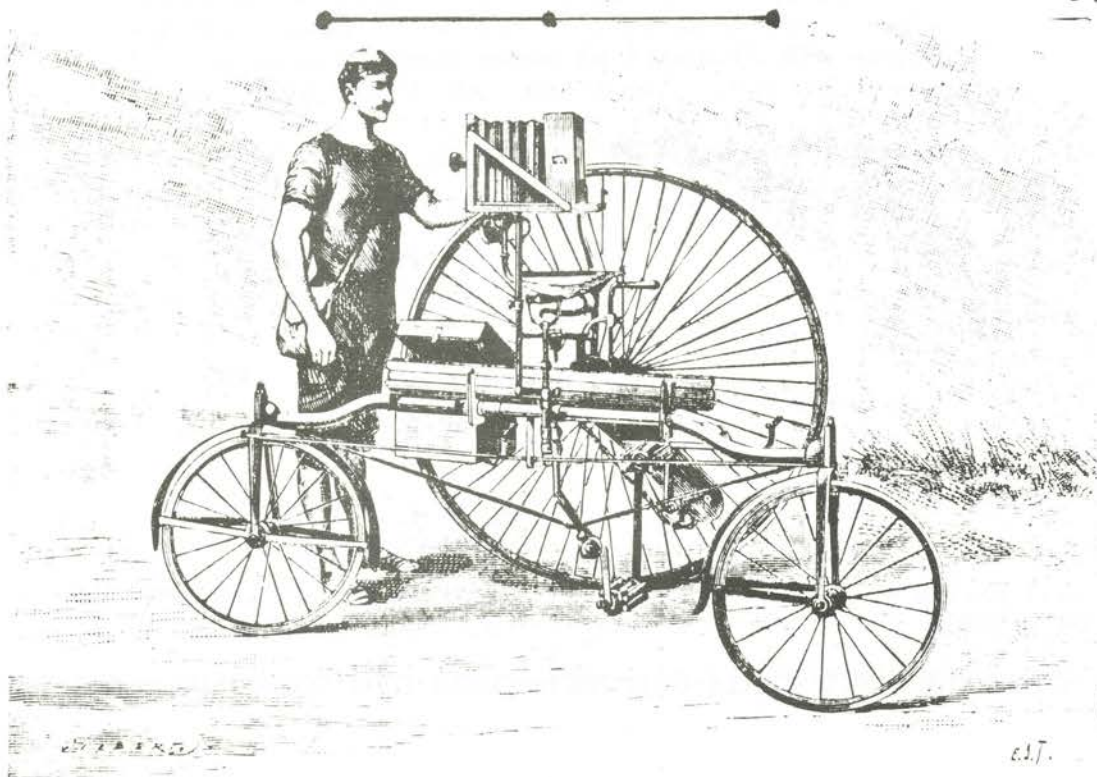
DISSE LINIER BLEV SKREVET FOR NØJAGTIG 40 ÅR SIDEN I 1943, midt under den anden verdenskrig.

Fotograf, fotohandler, fotohistoriker, fotokredsformand, fotoredaktør, fotosamler og fotoskribent, så mange titler har et af Dansk Fotohistorisk Selskabs første medlemmer, Sigfred Løvstad - haft igennem tiderne - derfor er det, at vi, uden forbehold må konstaterer, at endelig er målet nået, rette mand på rette sted, med kun EEN titel.

Jeg skal ikke foregribe begivenhedernes gang, men blot give udtryk for min egen og forhåbentlig hermed Dansk Fotohistorisk Selskabs medlemmers glæde over denne begivenhed.

Vi vil opfatte det, som en stor inspirationskilde ved det at samle og studerer fotografica. Måtte der i tiden fremover udvikle sig et rigt og gensidigt samarbejde mellem den "professionelle og amatøreren.

F.B.

Efterlyses af Danmarks Fotomuseum.
Henvendelse. Museumsgade 3. HERNING.

En ny DIAMANT..

Ja, en skøn håndleben frontlinse til et berømt portræt-objektiv fra dengang man signerede godt kram. Linsen plus to andre - 107 mm Ø - f:5.6/450mm - indfattet i et messingrør med tanddrev - 31 cm langt, på 4½ kg med indgravningen: **Mon.JAMIN DARLOT Sr. No.14321** - kan i månederne JULI - SEPTEMBER beses i vor ny-åbnede **ASK-O-RAMA på heden mini-foto-museum.+++)** Objektivet udstilles med tilhørende **VÅDPLADEKAMERA** - format 330 x 330 - 16 kg i nøddetræ med indlagt massiv sølvplade 31 x 67 mm håndgraveret

BUDTZ MULLER & CO
KJØBENHAVN

A.S.G. FOTO
v/ Per Ask Nielsen

Bredgade 13-15 7400 HERNING
tlf.: 07-12 55 14 el. 22 02 33.

+++) En ide af
04.12.1982!

Et nyt mini Foto-Museum, 29

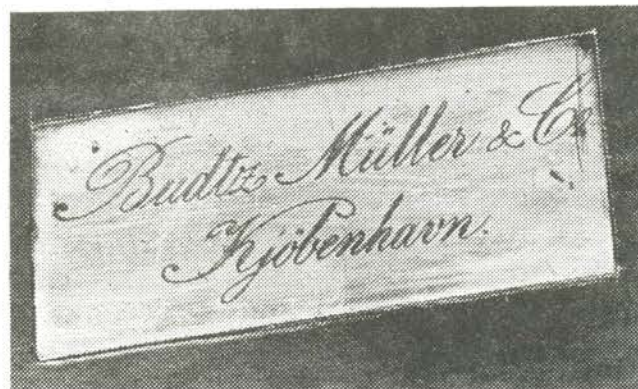
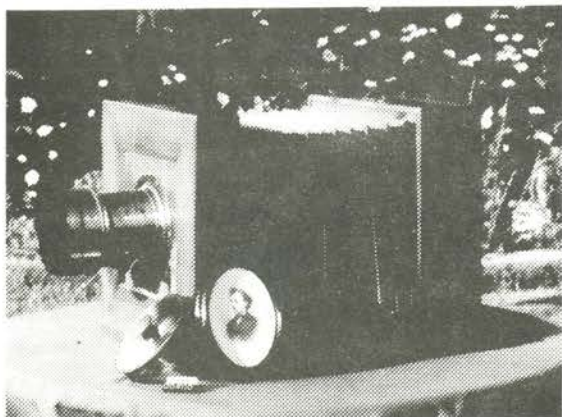
ASK-O-RAMA på heden!

Næppe noget erhverv har gennem tiderne været genstand for så megen omtale som netop fotografien, og det på trods af at håndværket først for alvor startede i 1840'erne. Dette konstateres som en logisk konsekvens af den vitale betydning foto har haft for praktisk taget alle samfundsgrupper. I starten var portrætterne vigtigst ikke mindst som bindeled mellem familie og venner - afstandene var jo større dengang. Menneskene er også idag hovedmotivet på de fleste optagelser, men størst betydning har fotografien dog fået som formidler inden for de tekniske områder, hvor den som en betydende faktor er med til at forme menneskehedens fremtid. Store ord, men næppe overdrivelse.

Undertegnede har gennem godt 25 år samlet photographica (oldtimere og historier derom), og har oplevet en stor glæde ved at pusle med disse fantastiske ting.

Denne glæde er det nu meningen at dele med andre, selv om de realistiske muligheder ikke helt står mål med ambitiøse drømme. Jeg mener dog at have fundet en acceptabel løsning - en specialbygget (og sikret) montre, anbragt på bedste plads i det store vindue mod gågaden.

På dette, forhåbentlig permanente sted, er det tanken fremover, at arrangere TEMA-udstillinger fra fotografiens historie ikke mindst den danske side af den.

ASK-O-RAMA no. 400. (Udstill. Juli-August 1983).

En massiv sølvplade med indgraveringen "Budtz Müller & Co. Kjøbenhavn" nedfældet i et historisk ædeltrækamera er ikke nogen almindelighed. Hvorfor eller hvordan - måske en gave? - vides endnu ikke, men det indikerer jo at det ikke har været noget ligegyldigt sag dette kamera! Pladen måler: 31 x 67 x 3,5 mm. (Foto: Per Ask Nielsen)

ASK-O-RAMA no. 400. (Udstill. Juli-August 1983).

Budtz Müllers første(?) atelier kamera er ifølge CHRISTIES eksperter af fransk oprindelse og fremstillet i nøddetræ. Negativformatet er 330 x 330mm og kameraets totalvægt er 16 kg. Bagrammen er genskabt af Herningtømreren K. Ribberholt 1983, ligesom den patinerede matskive ved Per Ask Nielsen. Optikken er som de tidligste fra mesterens hånd mkr. Mon. JAMIN DARLOT Sr. (1828-1890).

Dansk fotohistorie er nok mere spændende end de fleste forestiller sig, og mange fremstående kvinder og mænd i branchen har bidraget til kreative resultater vi som danske med rette kan være stolte af. Een af de første, der kom til at præge både dansk fotografi og dansk fotohandel var: Bertel Christian Budtz Müller, der den 4 December 1862 etablerede firmaet Budtz Müller og Co. Forud var gået 4 år som cand.pharm. På Svaneapoteket hos den navnkundige Alfred Benzon, der også blev manden bag "Co"et i firmanavnet.

Budtz Müller fødtes d. 26 September 1837 i Mariager, og døde d. 30 December 1884 i København. På trods af den relative korte karriere, nåede han utroligt meget. Han var fyldt med initiativer - indførte f.eks. CABINET-fotografiet i Danmark, startede institut for fagfotografer, startede flere kunstforlag, vandt en stribe medailler og præmier i ind- og udland, blev kgl. hoffotograf i 4 lande, og blev gift med Christine Grundtvig - altså svigersøn til N.F.S. Grundtvig - og dermed de allerbedste muligheder for at tage en række berømte portrætter af den kendte salmedigter.

I ASK-O-RAMA sammenhæng er det mest spændende, at Budtz Müller den 1 September 1863 startede eget atelier, og at det hertil benyttede VÅDPLADE-KAMERA (Collodium) befinder sig i vor samling, som een af vore absolutte stjerner. Det pragtfulde kamera blev, i hård kamp med en amerikansk samler, erhvervet på en auktion i Augstburg, nærmest ved en tilfældighed, idet en indlagt massiv SØLVPLADE og det signerede frontoptik først afslørede under restaureringen.

Kameraet er selvfølgelig midtpunkt i vor åbningsudstilling, der også omfatter nogle originaloptagelser af Budtz Müller - portrætter og topografi, samt nogle kopier fremstillet med velvillig assistance af Det Kongelige Bibliotek.

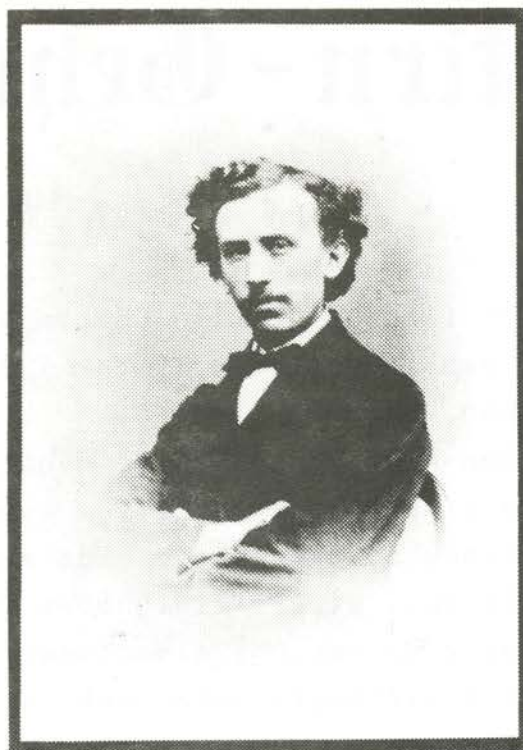
Den fremtidige udstillingsfrekvens vil være 1-2 måneder, og planerne omfatter emner som biskop Grundtvig, Daguerre, en dansk FOTO-PROVST, EXAKTAnostalgi, en dansk EMULSIONSFABRIK, Det var KODAKs, og "For LEICA-fans".

ASK-O-RAMA no. 400. (Udstill. Juli-August 1983).
 (Kopi efter annonce i ILLUSTRERET TIDENDE Sept. 1863)

"Det fotografiske Institut" var navnet, hvorunder Budtz Müller & Co. drev sine forskellige fotoaktiviteter. Den 1 September 1863 udvidedes med et fotografisk Atelier, idet man samtidig tilbød affotografering af både malerier og Daguerreotypier. Cand.Pharm. Budtz Müller havde et indgående kendskab til fotokemien, og var allerede på dette tidspunkt en meget søgt underviser.

ASK-O-BAMA no. 400. (Udstill. Juli-August 1983).

(Efter originalfoto på Det kongelige Bibliotek!).

BERTEL CHRISTIAN BUDTZ MÜLLER

(1837-1884) Født i Mariager, cand.pharm. 1858, grossist og fotohandler fra 1862, fotograf fra 1863 (1870 kgl.hoffotograf), kunstforlægger sammen med PHILIP WEILBACH og C.FERSLEW. tillidsposter i Den fotografiske Forening, forfatter til fotografiske instruktionsbøger m.v. Citat fra Fotografiske Meddelelser 1872. i anledning af "DEN NORDISKE KUNST- OG INDUSTRIUDSTILLING":

.... Vi træde nu ind i den næste Selle, hvor Budtz Müller & Komp. fornemmelig ere fremherskende, idet en hél Væg er behængt med større og mindre Billeder, hvoriblandt et Kromofotografi tiltrækker sig almindelig Opmærksomhed ved sin Pragt og Dybde i Farvespillet. - Paa et Bord gennemblade vi en Mappe med interessante Reproduktioner, og i to store Albums (1 Folio) forefinde vi en rig Samling af Thorvaldsens Arbejder, ledsaget af en passende Text. Også Fotolitografien er her repræsenteret ved en Mappe, indeholdende flere interessante Blade med Landkort, Grundtegninger og ældre Skrifter, ja selv i Oldtidens Runesprog. - Til Publikums Underholdning har nævnte Firma endvidere opstillet en Stereoskopkasse, indeholdende mange interessante Numre.

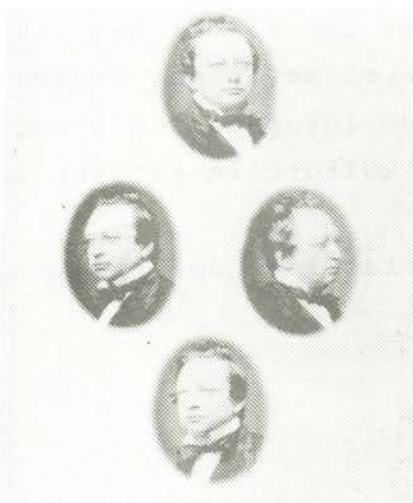

ASK-O-BAMA no. 400. (Udstill. Juli-August 1983).

Apoteker ALFRED BENZON, Svaneapoteket, Kbh. (1823-1884).
Fotograferet af BUDTZ MÜLLER i 70'erne med en speciel kopiteknik, hvor 4 optagelser i forsk.vinkler blev gengivet i relief på kabinetkarton.

Alfred Benzon var meget engageret i sit apotek, og var anerkendt indenfor plantepharmaci. Derudover var han fotointeresseret og markedsførte i apoteket alt i fotokemikalier m.v. (En særdeles fyldig prisliste findes i C.PIILS værk om fotografiens mysterier i 1861!). I 1862 udstilledes på VERDENSUDSTILLINGEN I LONDON bl.a. en ny opfindelse til fremstilling af helvedessteen, samt div. fotografiske produkter. (Helvedesten var vigtig for fotografernes fremstilling af kopipapir).

Alfred Benzon var i de første fire vanskelige år kompagnon og medejer af firmaet Budtz Müller & Co. De næste fem år blev han afløst af kunsthistorikeren PHILIP WEILBACH (1866-1871). (Foto: Det kongelige Bibliotek)

Litteraturkilder:

Fotografiske meddelelser. B. Ochsner: Danske Fotografer. Kristian Seeberg: 100 år i fotografiens tjeneste. Illustrerede Tidende. Det Kgl. Bibliotek. København.

Stirn-Geheimkamera

Af Flemming Berendt.

At finde et "Stirn Geheim kamera" i dag er ikke nogen let sag. Man regner med, at der i landet findes ialt omkring 10-12 stykker, heraf 3 i Brede.

Men at finde de runde negativ-glasplader, som man skulle benytte i dette ejendommelige kamera, er nok endnu vanskeligere. Det tynde og skrøbelige glas skulle kun tabes een gang.

Et spil af tilfældigheder førte til, at jeg pludselig stod med over 40 sådanne glasplader i mine hænder. Da der på hver plade er 6 billeder, betød det, at jeg ialt havde fundet 240 billeder.

Ved kontaktkopiering af pladerne, viste det sig, at livet på en dansk herregård her var fastholdt i al sin glans og herlighed. Optagelserne er foretaget i tiden fra 1887 op til omkring år 1900.

Godsejeren selv, som formentlig har stået for de fleste af optagelserne, har her skildret ikke alene familiens liv og levned, men også de arbejdende på gården, tjenestefolk, daglejere og fastholdt disse i nogle helt vidunderlige situationer.

Samlingen, hvis bearbejdelse, rensning kopiering samt forstørrelse og retouchering er en meget langsommelig proces. Det meste af vinteren 1983-84 vil gå med dette arbejde.

Denne unike billedsamling vil blive præsenteret offentligt ved indvielsen af Danmarks Fotomuseum i Herning, om alt går vel i Marts 1984.

Udover, at det skal være Dansk Fotohistorisk Selskabs bedste bidrag til virkeliggørelsen af de tanker der ligger bag skabelsen af dette museum, skal det også være et bevis på, hvor meget det betyder, at almindelige lægfolk med interesse og glæde ved en hobby, kan bidrage til, at sådanne kulturelle værdier ikke går tabt.

En del af billederne vil blive publiceret i et specialnummer af "Objektiv" i løbet af året 1984.

"Køkkenskriver"

På Herregården "Raadegaard" - vi ser det store grov-køkken, hvor 4 damer var den almindelige "bemanding".

Den unge pige yderst til højre var den som tog sig af brænde-forsyningen. Man er tilsyneladende lidt betænkelig ved optagelsen.

Det var jo også godsejeren der trak i udløasersnoren.

Den 22 December 1885 blev det første "skjult" kamera forevist i New York. Det skete i Society of amateur Photographers af R.D. Gray.

Kameraet havde form som en skive, messing forniklet og blev betegnet Vest-kamera. Det var monteret sammen med et falskt sjortebryst og objektivet var udformet som en skjorteknap. Denne knap spændte også lukkermekanismen, denne var roterende og blev udløst ved hjælp af en snor der hang nedenfor det falske bryst.

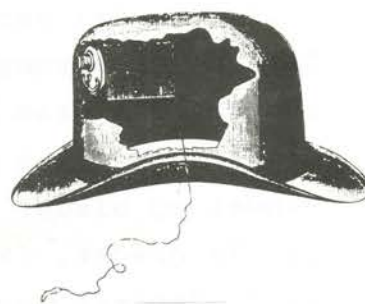
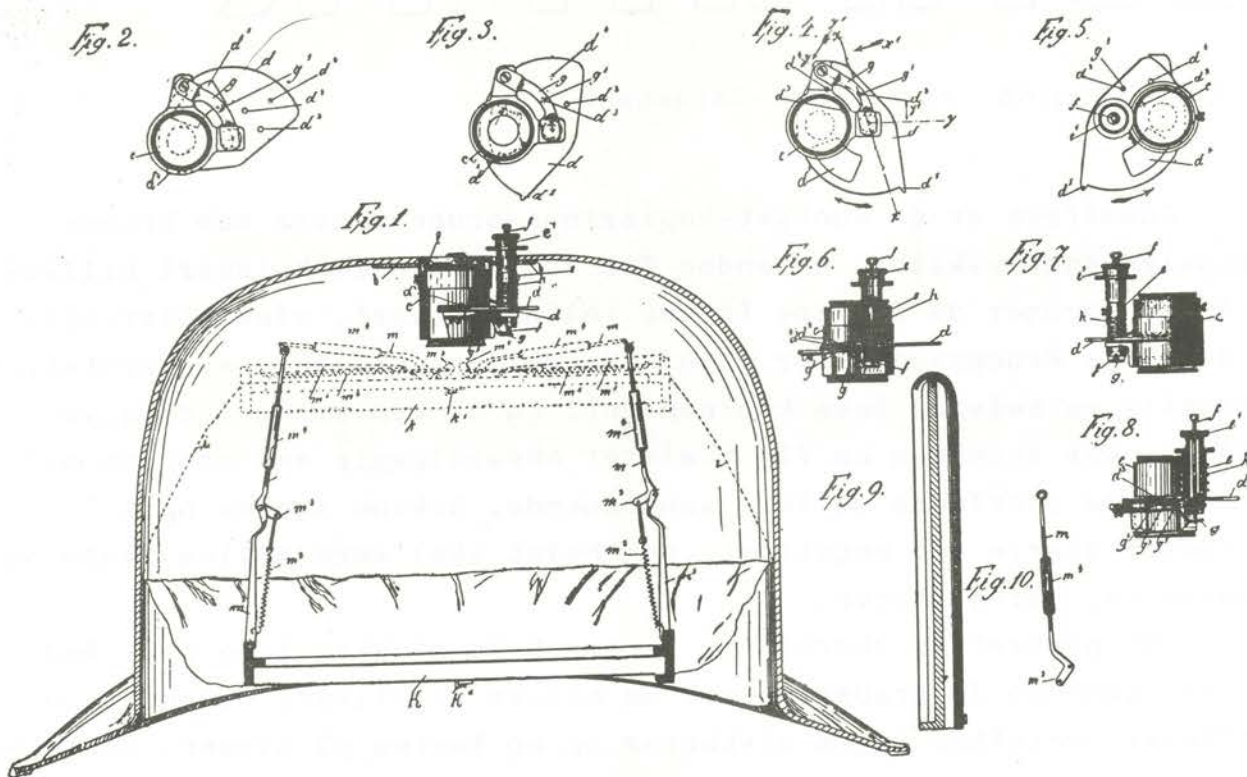
Denne model kunne tage 6 billeder på en 8 kantet glasplade. Året efter i 1886 lavede han en ny model som var noget tyndere således at man kunne undgå den falske skjorte.

Carl P. Stirn, efter hvilken kameraet har fået navn, sikrede sig rettighederne til dette kamera, og i Juli 1886 blev det patenteret i de fleste europæiske lande.

Hans broder, Rudolf Stirn satte en produktion i gang og de første kamerarer kom på markedet i Oktober måned samme år i Berlin.

Det blev solgt under fire forskellige navne: Vest, Secret, Geheim, Waistcoat, LeCuirasse.

Der blev ialt fremstillet 4 modeller. Den mest almindelige tog 6 runde billeder med en diameter på 41 mm på en rund glasplade der var 14 cm i diameter. En anden model anvendte også en rund plade, men lavede 4 trekantede billeder med afskårne hjørner. Den 3 model havde 4 kvadratiske plader på 41 mm monteret i en krydsformet ramme og endelig den 4 model, som var den største, havde en rund plade, som tog 4 runde billeder med en diameter på 61 mm. Iøvrigt blev kameraet efterlignet af adskillige kamerafabrikanter i de følgende år.

Vi ka'li'at handle

CENTRUM FOTO
 Specialforretning i nyt og brugt fotoudstyr

ISTEDGADE 24. 1650 København V. ol 21 61 67

GUMMITRYK

KORT VEJLEDNING. Af Orloff-Jørgensen.

Gummitryk er en kontakt-kopierings-proces, hvor man bruger dagslys som lyskilde. Anvendes for at få et helt holdbart billede, når man bruger de rigtige farver (elfenbenssort, mineralfarver).
ADVARSEL: Processen tager lang tid, da man skal have et forstørret negativ og selv må lave kopipapiret. Og så kopiering i dagslys.
PAPIR: Der anvendes en fin kvalitet akvarelpapir med en mere eller mindre ru overflade og ikke vandsugende. Arkene skæres op 1/2 centimeter større end negativet, som helst skal være mellem 24x30 og 30x40 cm, gerne større.

Når papiret er skåret op, lægges 8-10 stykker i en skål med varmt vand 65-70 grader, hvori de bliver 2-3 timer, medens vandet afkøler. Derefter tages stykkerne op og tørres på aviser. Dette er for at hindre, at størrelsen forandres under den videre behandling.

Papiret skal nu have et eller to lag gelatine på den side, hvor billedet skal være for at hindre at farven synker ned i fibrene. Sæt en let blyantsstreg tværs over bagsiden. Gelatineopløsningen består af 5 gram gelatine (alm. husblas) i 100 ml vand. Gelatinepladerne brækkes i stykker og kommes i et syltetøjsglas sammen med vandet og bløder op i 1/2 time. Så varmes glasset op i vandbad til ca. 70 grader. Til 8-10 stk. 30x40 bruges ca. 150 ml gelatineopløsning. Papiret lægges på et underlag af aviser, og gelatinen påføres med en ca. 3 cm bred flad børstepensel. Penslen skal være godt fyldt med gelatine. Penselstrøgene følger den lange side. Bagefter kan man give lette, hurtige strøg langs den korte for at udjævne. Arkene lægges på aviser for at tørre. Når de er tørre gives endnu et lag med en varm opløsning. Denne gang kan strøgene følge den korte side. Ny tørring. Som regel er det nok med 2 lag gelatine.

Nu skal gelatinen hærdes med en rigelig påsmøring af en formalinopløsning (10 ml 40 procent formalin i 100 ml vand, eller tilsvarende). Brug en særlig pensel, men af samme slags.

HUSK - GENNEMTRÆK I RUMMET: Formalindampe er giftige. Lad papiret tørre og læg det i pres.

FARVERNE: Farverne skal være helt lysægte og upåvirkelige af de forskellige bade. Det må altså være mineralfarver, elfenbenssort eller lignende. Lampesort kan ikke bruges, da den sætter sig fast i papiret og giver urene højlys.

Der kan bruges støvfarver (pulver), men jeg foretrækker gouache-farver, som fås i tuber fra Schmincke eller Windsor og Newton. Det kan være elfenbenssort, engelsrød, indiskrød, gul og rød okker, terra di sienna. Af andre kan nævnes kromoxyd-grøn, koboltblå (kraftig), ægte colinblå (lys), som alle er helt holdbare. Men brug helst elfenbenssort evt. engelsrød, eller elfenbenssort med en anelse af de andre farver, for der kan fremkomme nogle rædsler, hvis man boltrer sig vildt og uhæmmet.

GUMMI-OPLØSNING: Den består af 10 gram arabisk gummi samt 20 ml. vand. Det frarådes at lave for store portioner, selv om opløsningen kan opbevares i køleskab. Dens holdbarhed er begrænset. Man kan udmærket bruge pulveriseret arabisk gummi i stedet for hele stykker, der opløses langsommere. Omrør jævnlige med "håndtaget" af en rustfri teske.

KROM-OPLØSNING: (giftig) Den mest anvendte er en mættet kaliumdikromatopløsning ca. 10 procent, men en mættet ammoniumdikromatopløsning kan bruges og giver lidt blødere billeder og kortere exponeringstid, men også kraftigere krombillede, der senere skal fjernes.

FOTOMETER: Til at måle lysmængden, som gummitrykspapiret får, bruges et "fotometer" (en gråkile), som man selv kan lave.

Læg et lille stykke bromsølvpapir (tyndt blødt) på forstørrelsesapparatets bundbræt, hæv lampehuset halvvejs op, blænd objektivet af, så en exponeringstid på 2 sekunder giver en meget lys grå tone ved fremkaldelse. Læg evt. en mønt på papiret under exponeringen for senere at have noget hvidt at sammenligne gråtonen med.

Tilskær så et stykke bromsølvpapir af samme slags som prøven i format 5x15 cm, læg det under forstørrelsesapparatet på et lidt større hvidt papir, som har tværgående streger med 1 cm's mellemrum. Den korte side vender ind mod dem, gør stykkerne fast med to tegnestifter (push pines) på den korte side, som vender bort fra dem, anbring et stykke sort papir over bromsølvpapiret, træk det 2 centimeter ned mod dem og exponer 30 sec, træk det 1 cm ned og exponer 20 sec, træk det igen 1 cm ned og exponer 10 sec. osv: 10 sec, 4 sec, 4 sec, 4 sec, 2 sec, 2 sec, 2 sec, 2 sec. Det første stykke har fået ialt 90 sec, det sidste 2. Det giver et for-

hold 1:45. Fremkald bromsølvpapiret. Når det er tørt kan man se alle trin i gennemsigt op mod lyset. For at give det en smule mere kontrast kromforstærkes strimlen (fremkalder: Rodinal, hvis det er fiberpapir, ellers alm. fremkalder). På hindsiden af den svageste gråtone skrives 1 med tusch, så 2 op til 11, men helst spejlvendt.

FORSTØRRET NEGATIV: Man kan godt lade film og plade ude af betragtning til forstørrede negativer. De er alt for kostbare. Derfor anbefales bromsølvpapir. Der kan bruges to måder.

A. Der laves en forstørrelse i 30x40 cm på tyndt, blankt bromsølvpapir, og exponeringen skal være 1,5 gange, hvad der ville give et godt billede. Husk at fremkalde helt ud. Billedet skal have højglans for at blive helt plant. Hvis der er vanskeligheder med højglansen kan man give billedet et bad i 1 del glycerin samt 4 dele vand (samt måske en smule formalin) i 5-10 min. inden højglansen. Billedet er mørkt, men alle enkeltheder, selv i de dybeste skygger, skal kunne ses i gennemsigtigt op mod lyset.

Fra dette billede laves negativet ved kontaktkopiering i en stor kopiramme. Den bedste lyskilde er en 40 Wats pære i ca. 1,5 meters afstand. Negativet skal også stå tæt med tydelige tegnninger i både lys (de mørke partier) og skygger (de lyse partier). Glyserinbad anbefales til fiberpapir.

Det er muligt at gøre billedets linier og flader mørkere ved at tegne på positiven med blyant og ligeledes gøre dem lysere ved at tegne på negativet. Overdriv nu ikke.

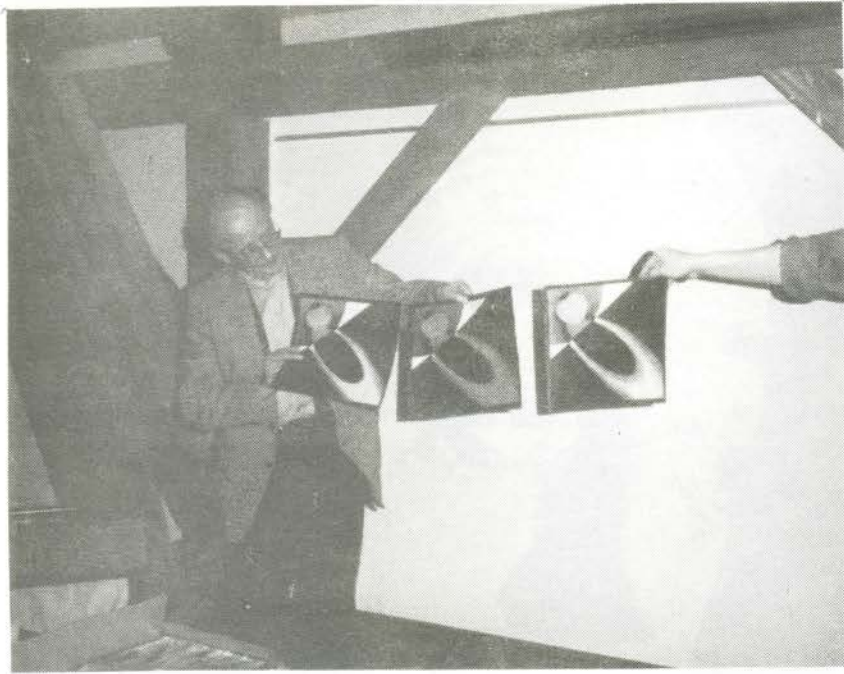
Hvis man bruger de nye RC papirer, kan Ilfospeed 3.24M anbefales. Det er halvmat, og der kan tegnes på begge sider. Ydermere tørrer det helt plant op.

For at få ekstra kraft i billederne, kan man forstærke papirnegativet i en kromforstærker. Bliver negativet meget hårdt men med fuld tegning i både højlys og skygger, kan man få en toneadskillelse frem i gummitrykket, da hvert tryk kun kan spænde over eet toneområde. Det er forøvrigt derfor, man i almindelighed bruger flere tryk, 2-4, til hvert billede.

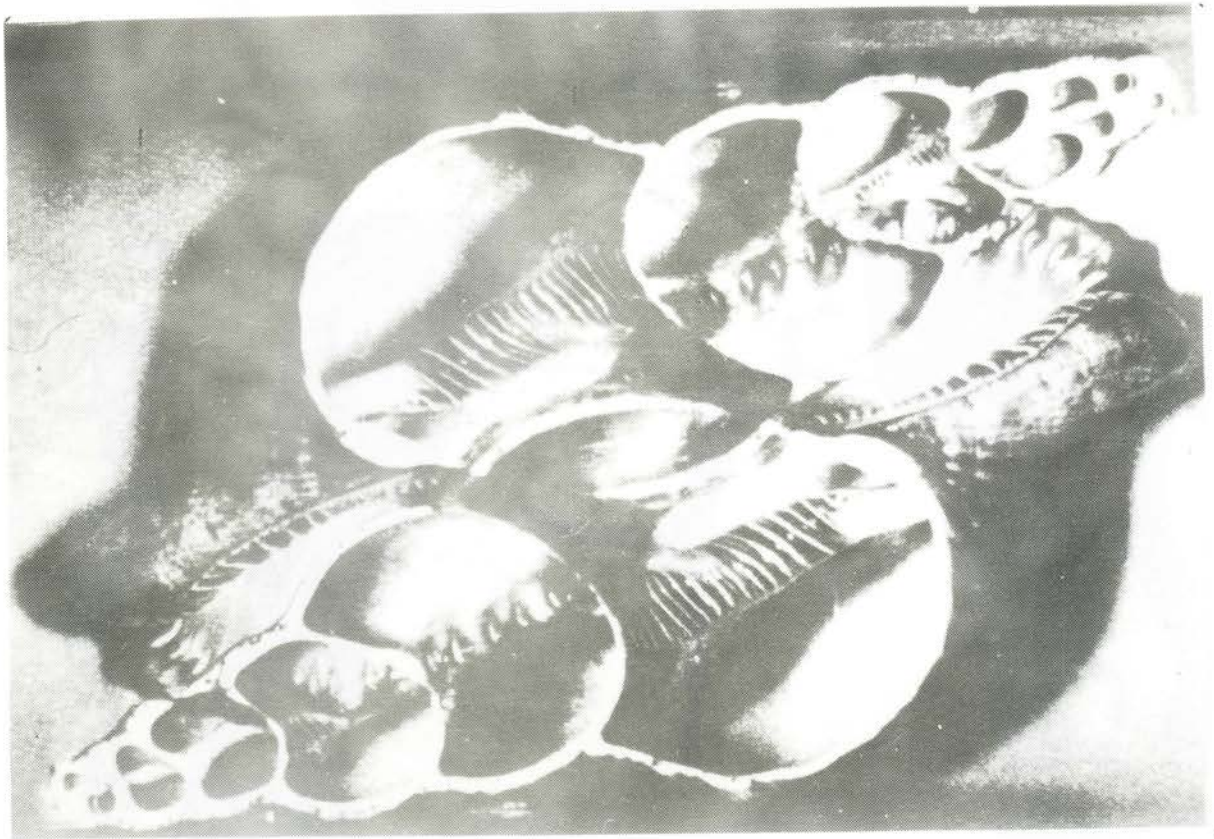
B. Det forstørrede papirnegativ kan også laves ved at forstørre et diapositiv (s/h), som kan laves på følgende måde:

Afmask negativet, sæt det foran en lyskasse. Stil belysningsmåleren på filmens hastighed. Hold måleren 2-3 cm fra negativet og noter exponeringstiden. Man må tage hensyn til, om negativet forstørres eller gengives i naturlig størrelse ved affotograferingen. Ved gengivelse 1:1 (dobbeltudtræk) ganges den fundne expone-

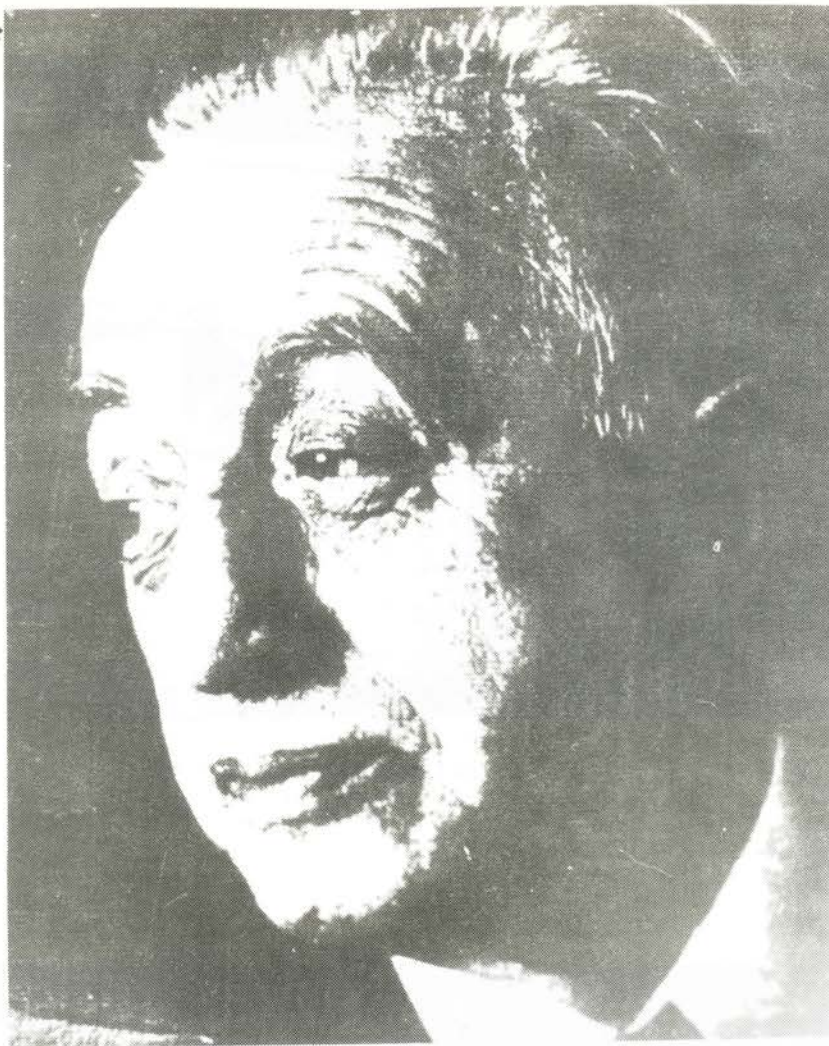

Hr. Orloff-Jørgensen viser her sine Gummityk frem.

Her er et Nautil blevet motivet.

Mandsportræt fremstillet
som gummitryk.

Fra balletten "Etude".
Optaget fra T.V. skærmen.

ringstid med $2,2=4$. Hvis udtrækket er 3 gange brændvidden ganges med $3,2=9$.

Filmen skal kunne gengive negativets toner i samme forhold. Diapositivet bør stå noget blødere end et lysbillede og med mere dækning i højlysene.

Mine erfaringer gælder kun agfaortho 25 professionel, andre film kan selvfølgelig også bruges. Den fremkaldes i Rodinal. Ønskes samme kontrast sættes filmens hastighed til 8 ASA, og der fremkaldes i Rodinal 1+50 i 4 min. Ønskes mere kontrast, regnes hastigheden til 12 ASA, og fremkaldelsestiden er 6 min - men gør selv nogle forsøg.

For en sikkerhedsskyld tages 3 optagelser efter hvert negativ men med forskellige exponeringstider.

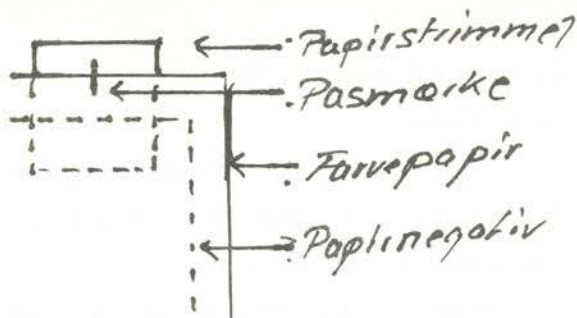
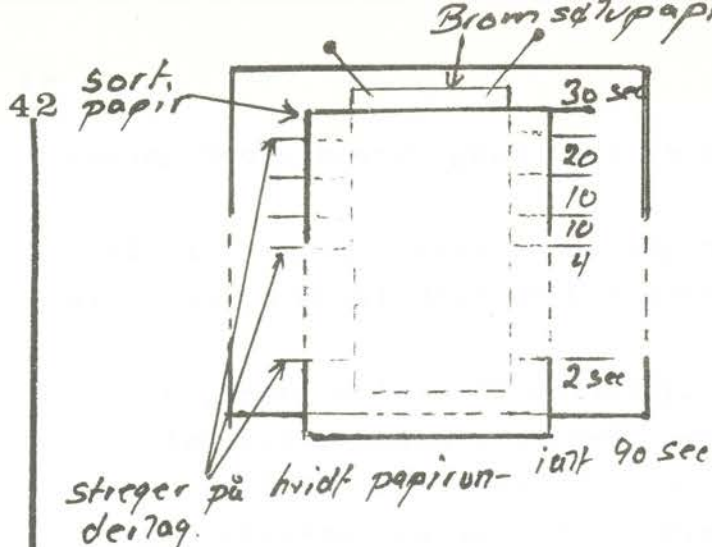
PASMÆRKER: Der skal klæbes 4 små stykker stift papir fast på papirnegativet, et på hver side (kant), men sådan at de ikke går ind i det, der skal bruges. De små hvide pletter kan eventuelt retoucheres bort med vandfarve bagefter.

FARVEPÅFØRING: I et rum med dæmpet lys, gerne om aftenen ved El-lys, blandes "emulsionen" i en underkop. Til et 30x40 cm billede tages 2ml-3ml gummiopløsning + 5ml-7ml dikromatopløsning og lidt farve. I almindelighed begyndes med mellemtone-trykket.

Dertil bruges 1/2-1cm guachfarve trykket ud af tuben. Tag en bred stiv pensel af samme slags som før nævnt, men en ny. Fugt den i vand og bland de tre ting grundigt sammen i underkoppen. Læg papiret med gelatinesiden opad på en avis, stryg blandingen ud på samme måde som gelatinen. Læg papiret et mørkt sted på en avis for at tørre. Tag et stykke skrivepapir 1,5cmx15cm og dyp det i flasken med dikromatopløsningen i 10-15sec, lad det dryppe af og lad det tørre sammen med farvepapiret. Dette stykke papir er beregnet til "fotometeret".

I almindelighed påfører jeg farven om aftenen i et rum, hvor gardinerne er trukket for, og lader det ligge for at tørre en times tid og lægger det så ind på hylden i et skab sammen med papirstrimlen. Husk stadigvæk at lægge en avis under.

KOPIERING: Næste dag tages kopirammen frem, negativet lægges med papirsiden mod glasset, hav en blyant parat, sørg for, at det er svagt lyst - der må gerne være tændt el-lys, tag farvepapiret frem og læg det med farven mod hindsiden af papirnegativet, hold det fast med den ene hånd og sæt pasmærker fra farvepapirets bagside og ud på de små papirstykker med blyanten.

Så lægges bagsiden af rammen på plads, medens man passer på ikke at forskubbe papierne. Endelig lukkes rammen. Nu kan man anbringe billede og negativ i nøjagtig den rigtige stilling, når det næste tryk skal laves.

Det lille stykke papir lægges i en lille kopiramme sammen med "fotometeret", selvfølgelig således, at "fotometeret"s papirside vender mod glasset.

De to rammer stilles ved siden af hinanden i dagslyset, gerne solskin: i overskyet vejr tager kopieringen meget længere tid. I solskin vil der måske gå 15-30 min, inden man behøver at se til "fotometeret". Ved mellemtonetryk, skal man som regel kunne ane 6 i gult på en svag brunlig bund. De lavere tal står klart mod en kraftigere brun farve. Men det afhænger selvfølgelig af negativet og "fotometeret". I gråvejrs er der intet i vejen for at fortsætte kopieringen næste dag, indtil det ønskede tal er kommet frem i "fotometeret".

FREMKALDELSE: Når man mener, billedet har fået nok lys, tages det ud og lægges i en skål med vand i 10-20 min. Hindsiden skal vende nedad, og pas på luftbobler. Ved et mellemtonetryk vil noget af farverne i højlysene løsne sig og flyde af. Læg billedet mod siden i et badekar eller bunden af en skål, som stilles skråt ned i vasken og sprøjt det forsigtigt over med vand fra bruseren eller en fixativ-sprøjte. Der kan gives mere kraft på vandet, hvis der ikke går farve nok af. Man kan også hjælpe til med en blød akvarelpensel. Når mellemtonerne står med tegning, de lyse toner er klare, og der ikke løber mere farve af, lægges billedet på en avis, og der lægges forsigtigt en enkelt avisside over den våde farve, og der stryges ganske let med hånden på avissiden, så vandet suges op. Måske går der lidt farve af, men det er bedre end at vand og farve flyder ud og gør de hvide partier urene. Går der for megen farve af, kan trykket bruges som et svagt skyggetryk i stedet for mellemtone-tryk.

Mange brugte at fremkalde ved at lade billedet ligge i 1-2 timer og svømme på vandet, tage det op lade det dryppe af og lægge det til tørre. For mig har resultaterne ikke været gode. Lysene bliver ikke rene. Men min mere hårdhændede måde, kræver nok længere exponering.

FLERE TRYK: Næste tryk kan være skyggetrykket. Her bruges den samme mængde farve som til mellemtone-trykket eller op til den dobbelte mængde. Ellers er fremgangsmåden den samme. Når negativ og papir lægges sammen, skal pasmærkerne passe nøjagtigt, da der ellers bliver dobbelte konturer.

Da der ikke under kopieringen kommer reflekslys fra det hvide papir, må man kopiere næsten lige så længe som til mellemtone-trykket. Det må man selv afgøre. Men man må tage i betragtning, at der dannes et krombillede, der får billedet til at synes mørkere, end det er. Krombilledet svarer til den brune tone, som tallene står mod i "fotometeret".

Sidste tryk er til højlysene. Her tages kun ganske lidt farve. Ellers er fremgangsmåden ved farveblanding, påsmøring og placering i rammen den samme som før. Derimod skal exponeringen være en del længere. Jeg har været oppe på 1-2 timer i direkte sol. På "fotometeret" stod 11, som sås tydeligt på brun bund.

Endnu et tryk til skyggerne, eller hvor man synes lidt mere farve kan være tiltrængt, er mulig. Ja, endda flere, men risikoen for, at papiret forandrer format, øges.

KLAREBAD: For at fjerne dikromatens gulfarvning og det forstyrrende krombillede må man bruge et klarebad bestående af 500ml vand samt 25g alun og 5ml saltsyre. Heri ligger billedet 1-2 timer.

Nogle gange tager man fat i et hjørne og løfter det op, lader vandet dryppe af og lægger det ned igen, men meget forsigtigt, for farvehinden bliver uhyre let ødelagt. Vil billedet synke til bunds, vendes det med billedsiden op.

SKYLNING: Når klaringen er færdig, tages billedet op, bades hældes bort, skålen skylles og fyldes med vand. Billedet lægges forsigtigt i. Heller ikke nu må billedsiden røre bunden. Der skylles i 1-2 timer i 6-7 hold vand. Hver gang vandet skiftes, skal billedet tages op, så vandstrålen under ingen omstændigheder rammer billedet.

Til slut lægges billedet på en avis for at tørre, og det varer længe, for vandet er trængt helt ind i papiret og gummi-farve-hinden. Absolut ikke noget med at suge vandet af med en avisside.

Medens billedet endnu er vådt, kan man prøve at skrabe lidt farve af i højlysene med en tændstikker, hvis de ikke er rene.

BAKKEN'S 400 ÅRS JUBILÆUM

har bl.a. bevirket at der er kommet en del gamle
bakke-fotografier frem i dagens lys.

Her er et af dem-fotograferet ca. 1910.
Fotografen er desværre ukendt.

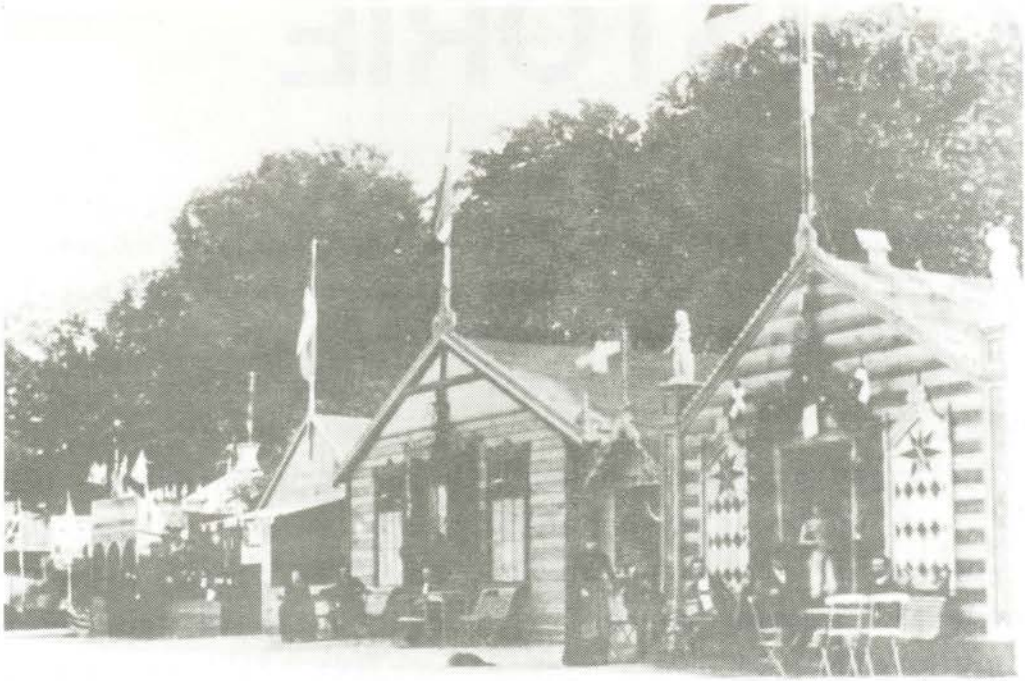
FOTO

Magasinet

LYNGBY

V/ Jørgen M. Gregersen

HOVEDGADEN 47, 2800 LYNGBY. TLF. 02-88 36 76

Billedet af "Bakkens Hvile" er optaget omkring 1880, et af de få billeder man kender fra de år. "Bakkens Hvile" bestod af et lokale med en forhøjning i den ene ende hvor sangerinderne kunne stå. Til tonerne af den såkaldte "tallerkenvals" gik en dyb tallerken rundt blandt gæsterne, disse indsamlede penge var syngepigernes indtægt, i visse tilfælde måtte de endda afgive procenter til værten.

"Professor" Labri foran sit telt, damen til venstre for ham er Alexandra Selmer. Optaget omkring århundredskiftet.

Miss Florens.

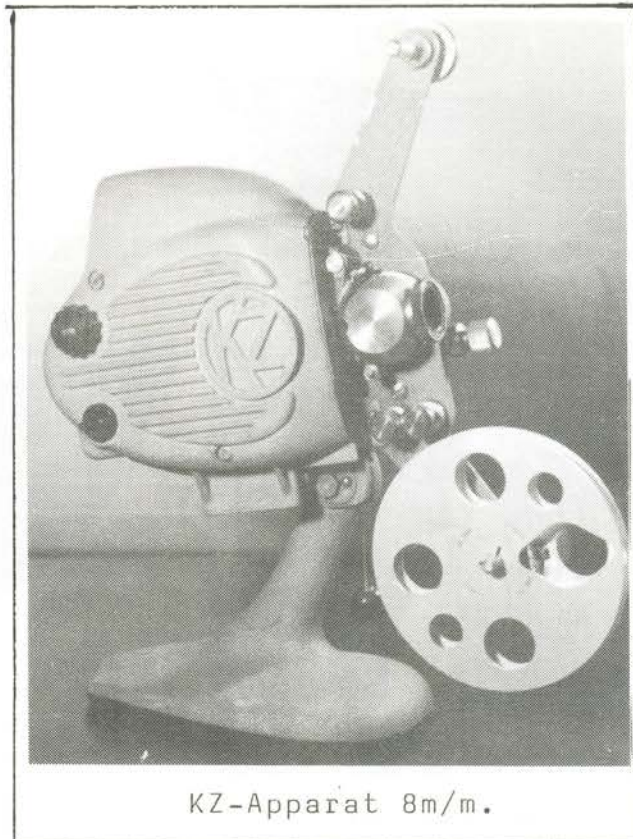
KZ, HISTORIE

Af Ingeniør H.V. Undell.

I Danmark at lave en 16m/m filmprojektor var et emne som kom på tale, da direktør Svend Thiele ved en sammenkomst talte med civilingeniør Mogens Harttung. Denne var tilknyttet F.L. Smith-koncernen, der havde finansieret Kramme og Zeuthens flyvemaskine industri.

Civilingeniør K.G. Zeuthen gik med stor interesse i gang med at skitsere og tegne et apparat. "NOCO" - Nordisk Optisk Compagni - som Thiele var direktør for, havde en vigtig del: Objektivet, passende til Siemens apparater. Udover dette var der på markedet Bell og Howell's 16 m/m projektor. Objektivet havde tubus-diameter 32 m/m. Brændvidde 50 m/m. Lysåbning 1:1,5, kinolamper havde man 500 W. 110 V.. Motoren kunne Kyrsting og Knudsen lave. Aluminium støbegods kunde fås hos Carl Cohns Sønner.

Mån havde et lille kuriøst problem: Motoren skulde køre frem, bak. Zeuthen og Kramme var i København og Kramme ringer til mig og vi aftalte at mødes hos Stadil. Jeg viste der, at sagen kunde klares ved at anvende en "Krydsnings-afbryder". Vi talte om tingene og det førte til at jeg tog til Ålborg og var med til at lave de første 10 apparater. Det var i foråret 1942.

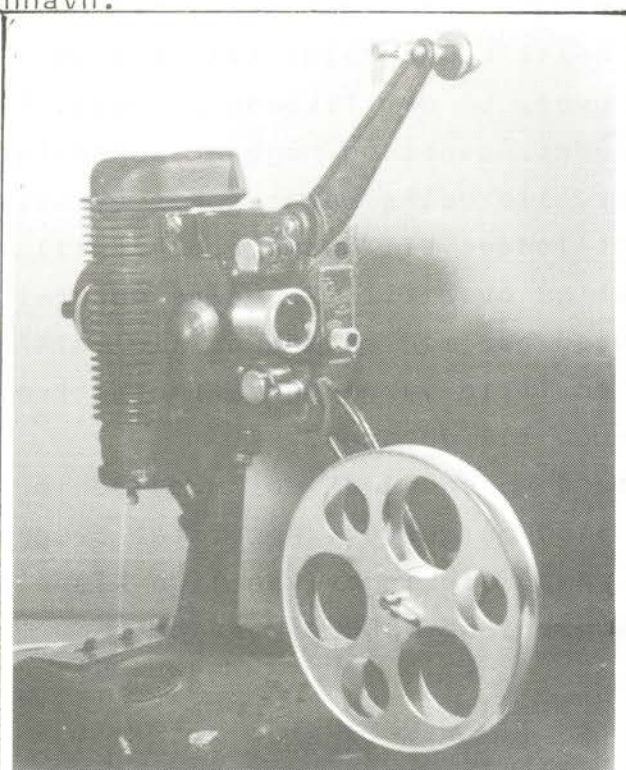

KZ-Apparat 8m/m.

Det er i princippet et lysbilled-apparat: Lampe med hulspejl og en kondensator-linse sender lyset gennem billedet der måler 7x10 m/m op på en skærm. Nu skal en række billeder vises så hurtigt efter hinanden at det giver illusion af kontinuerlig bevægelse. Filmen er optaget med 16 billeder pr. sekund. Under billedskiftet må der blændes for lyset. Det sker ved en sektorformet vinge bagved filmen. Man får så 16 billeder og 16 mørke perioder i sekundet. Øjet vil opfatte dette som en flimren. Det kan let vises at man skal op på 50 lysbilleder afbrudt af 50 mørke perioder i sekundet for at en slags træghed ved øjet bevirker at man ikke ser nogen flimren. På den anden side skal disse perioder være nøjagtig lige store. Hvert af filmens 16 billeder bliver vist 3 gange. En trefløjet blænde giver 48 billeder pr. sekund. Tonefilm har 24 billeder pr. sekund og man kan få mere lys ved at nøjes med en to-fløjet blænde.

Når man på en teaterscene skal skabe illusion - at skuespilleren - evt. klædt som Chaplin - skal illudere at det er et filmbillede man viser - så lader man belysningen flimre og det kan vel tænkes at film engang flimrede. Ved normalfilm bliver filmens rykvisse fremføring klaret ved et såkaldt malteserkors og en transportør-tromle med 4x4 tænder. Hvert billede har 4 perforeringer. 16 m/m film har en perforering for hvert billede. Zeuthes konstruerede en mekanik med en snekke der bevægede en 8-tands tromle 45 grader i hvert ryk. De første 10 apparater blev lavet sådan og sendt til København.

KZ-Apparat 16m/m.

Hos Nordisk Optisk Compagni var man ikke tilfreds med billedroen. I årenes løb har vi i firmaet haft mange apparat-typer til reparation og vi kender denne 8te tands billeduro hvis der er en slags 8te tands malteserkors. Hortson har det. Noget kan ligge i mekanikken men især kan tandtromlen have små variationer som forstørret 3-4 hundrede gange kan ses. Ved normalfilm er forstørrelsen kun det halve.

Så gik Zeuthen i gang med at lave et gribesystem. Så blev der også billedro. Men som i eventyret måtte vi igennem så grueligt meget. Griberen blev ført op og ned af en exenterskive der var i berøring med en øverste og en nederste sko, de var af stål og var hårdforkromet. Reklamerne fortalte hvor slidstærkt det var. Bare ikke her. Så blev de lavet af Etronit og senere af Nylon. Filmen ledes fra øverste og til nederste spole af to transportøretromler med 8 tænder. I begyndelsen i begge sider. De var af messing men hurtigt opdagede vi at den bløde film slider det hårde metal. Så blev tænderne lavet som en separat skive af stål, og kun i den ene side for at tonefilm altid kunde køres. Filmen bliver holdt mod disse tandtromler af en dims som også måtte ændres: Fjedrende og med ruller så lasede film og dårlige limninger havde en chance for at gå igennem uden besvær.

Spolearme til 300 m. spoler. Drivsnore til også baglæns og tilbagespoling. Foden var et design som viser Zeuthens blik for smuk udformning og som også viser at han var flyvetekniker -strømlinjet. Kipanordningen var meget enkel men havde svage punkter. Apparatet skal helst kunne holde til at falde ned fra bordet uden at brække midt over. Så det fiksede vi også. En 110 volt lampe har et lille glødetrådsnet og højere temperatur lyser bedre end 220 volts lamper. 110 volts motorer har tykkere ankerledninger som mere sikkert loddes til kommutator-lameller. Det erfarede vi da vi prøvede at gå over til 220 volts motorer. 220 volt er normalspænding - hvad gør man så med de 110 volt der ikke er brug for. Man laver en lille varmeovn på 500 Watt svarende til lampen samt lidt svarende til motoren.

En formodstand - "en hund" der med ledning var lænket til apparatet og som stod på gulvet. Apparatet bruger således ca. 1000 Watt: 5 Amp. 6. Amp. sikringer kan lige klare det. Nu anvendes mest 10 Amperes sikringer. Og så går det.

Der fandtes her i landet mange 16 m/m stumfilm som kunne lånes og der var i årene 1942 og fremover brug for mange af vore apparater. De blev også eksporteret til Norge og Sverige. 16 m/m tonefilm var også på vej. Der er perforeringen i den ene side erstattet af et tonespor. Firmaet "Petersen og Poulsen" havde arbejdet med tonefilm til Normalfilm. 35 m/m. Man bad nu konstruere et tonehoved og en forstærker til KZ apparatet. Der blev lavet en centrifugal-regulator til motoren i lighed med hvad var kendt fra andre apparater. En del af motorstrømmen brydes og sluttet af en knikser og regulerer hastigheden til 24 billeder pr. sekund.

Spolearme til 500 m film blev konstrueret. Der blev lavet nogle få apparater med forstærkeren sammenbygget i en kasse. Det voldte mange kvaler og man lavede så forstærkeren i en separat kasse. Disse blev lavet hos Danavox og senere hos Amplidan. Optikken til tonesporet blev lavet af firmaet "Micro" på Vandtårnsvej i Søborg.

De mange linser der blev reduceret til en enkelt kombination af Frederiksen - den ene af de to der i 1952 købte KZ og førte det videre under navnet "KINOCET". Den anden indehaver: Undell, alias (Schmidt) tog sig af forstærkerudviklingen. Det blev præget af overgang fra radorør til transistorer. Frederiksen havde ændret objektiv-holderen til "swing-open" model. Dette gjorde det muligt at ændre hele konstruktionen således at apparatet blev bygget på en 3 m/m plade, og derved samlet til en enhed.

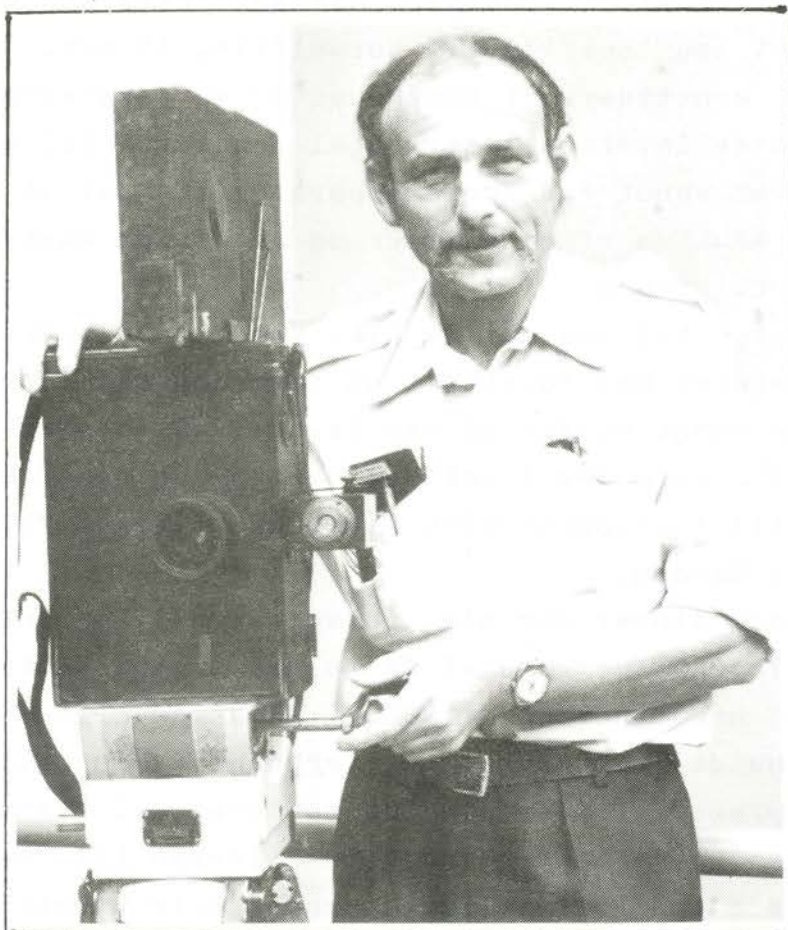
Vi gav apparaterne fortløbne numre. Der er lavet henved 4000 af alle typer. Zeuthen konstruerede et 8 m/m apparat til "Standard 8". Det var udstyret med et - sindrigt - gribersystem. Filmtransporten var langsom og det gav ringe lys på lærredet. Det var et meget smukt apparat - at se på: "SCALARE" blev dets navn. Der blev lavet ca. 500 styk.

De uhyre forskellige komponenter som andre virksomheder - her og i udlandet-fremstillede til produktet, var en kalamitet, som blev mærkbar med deflationen. Det blev besværligt - og endelig umuligt at fremskaffe vigtige dele: Afbrydersystemer - Objektiver - Motorer m.m.

Det som mere og mere gav basis for virksomheden blev service og lysbilledskærme. Kinocet er i dag service-virksomhed ikke blot for KZ apparatet - men for mange andre filmapparater.

Hvad de dog samler på!

Af Kurt Petersen.

Hvornår begyndte det?

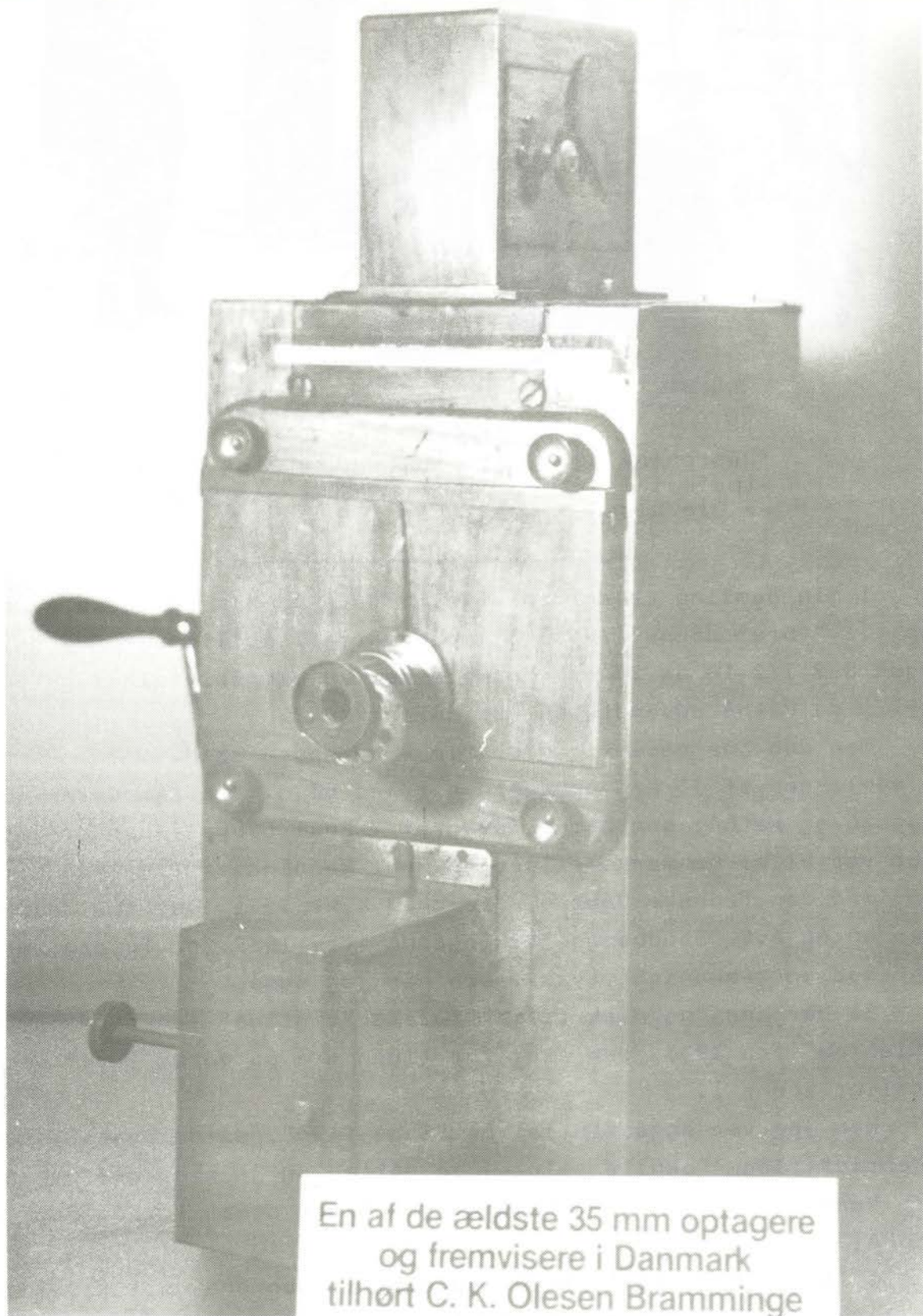
Det startede vel hos min faster, for hun tjente i huset hos Hans Kurts forældre, der også var skuespillere. Af dem fik hun en bog "FILMEN" af Urban Gad der udkom i 1919.

Faster var da også med komparseriet på "Nordisk Film" som stuepige i filmen "Jokeren" en af de allersidste stumfilm derudefra.

Se - jeg udkom først i 1935, - men derefter så må jeg have begyndt at se i den bog. Mon jeg drømte dengang om, at blive noget ved filmen?. Tænk, på et af billederne står to fotografer med deres kameraer, nu har jeg begge filmoptagerne i samlingen.

To gange i 1961 og 1965 søgte jeg ind til filmen og T.V., men noget spændte ben. Så når jeg ikke kom til kameraerne, - ja, så måtte de jo komme til mig.

Selv filmede jeg fra omkring 1954 med en "Movikon" 8 m/m fra 1939, senere med en "Bolex" H.8. I 1960 købte jeg min første "Arriflex". Jeg filmede meget i starten, nu har jeg 75 optagere - og lige så mange fremvisere - men nu trykker jeg aldrig på udløseren.

En af de ældste 35 mm optagere
og fremvisere i Danmark
tilhørt C. K. Olesen Bramminge

35 m/m optager og fremviser (1913).
Blev anvendt ved optagelser af den
kendte Bramminge-togulykke. Desuden
som fremviser i Bramminge bio.
Fundet på et loft i 1972. K.P.

"Josephine og Napoleon" fotograferet foran studie 1 i Valby. Manden yderst til højre er Ole Olsen.

I min samling er der en af de ældste 35 m/m optagere i Danmark op til "vore" dages (1965) blimpede Arriflex. Tilsvarende gælder også 8-9 1/2-16 og 28 m/m formaterne. 28 m/m selvfølgelig kun ca. 1912, da Pathé udsendte en uspiselig "KOK".

Men den har også sin historie - en anden gang.

I samlingen af 35 m/m optagere har jeg bl.a. fra firmaerne: Debrié, Dupois og Pathé, som samme fotograf - Poul Ejbye - har drejet på. Det var bl.a. Danmarks-filmen af Poul Henningsen fra 1935 som han tog med den franske Debrié, fra en D.K.W. 1931. Det var også ham der optog A.V. Sandbergs "Vikingerne" fra 1937 for Tuborg, men det var med en "Askania" (tysk). Den har jeg også.

Så har jeg "Nordisk films" første "rigtige" tonefilmoptager, "Slečtha" fra 1933, den står for tiden ude på deres "nye" gamle atelier scene 1.

Men jeg var også statist på "Saga-film", så da deres 2 store "Debrié" (300m) skulle sælges, så måtte jeg jo købe dem begge, for jeg kunne jo ikke huske, hvilken jeg havde stået foran. Jeg fik "RABAT".

I 16 m/m har jeg to Kodak special 1, den ene sort (sjælden) og en Zeiss Movikon med original El-motor til 6 volt. Det er lige før jeg tror, det er den eneste i verden.

Og så har jeg en russisk 35 m/m optager med 6 objektiver - pris 2 flasker Whisky, med 2 komplette transportable biografmaskiner, også fra Sovjetunionen. Selvfølgelig har tilsvarende tyske Zeiss Kinobox "B" (stum) og "C" (med lyd).

Men det er jo kun een hylde, resten må du selv komme og se.

PATHÉ CINEMA

ANCIENS ÉTABLISSEMENTS

PATHÉ FRÈRES

SOCIÉTÉ ANONYME

Statuts déposés en l'Etude de Me VIAN, Notaire à Paris, le 11 Décembre 1897
Modifiés par Décisions d'Assemblées Générales Extraordinaires

CAPITAL SOCIAL: 160.000.000 DE FRANCS

DIVISÉ EN 1.600.000 ACTIONS DE 100 FRANCS CHACUNE
dont 1.440.000 Actions catégorie A et 160.000 Actions catégorie B

**SIÈGE SOCIAL
A
PARIS**

DROIT
DE TIMBRE
acquitté
par abonnement
AVIS D'AUTORISATION
inséré au Journal Officiel
du 30 Avril
1890

ENTIÈREMENT LIBÉRÉE

CATEGORIE A

R. 640.334

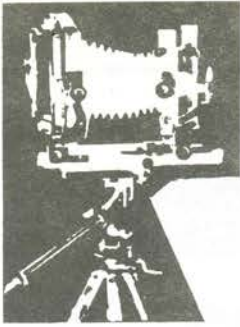
Un Administrateur

Un Administrateur

HOVEDGADEN 35
2970 HØRSHOLM
TELEFON (02) 86 03 50

HØRSHOLM FOTO ApS

Reimann's

Reparation

Telefon: 01 24 62 70.

Foto-Service...

Abel Cathrines Gade 25 - 1654 København V

"LE PAVO" Model: L.
Ca. 1920. Fremstillet
af André Debie. Paris
Filmoptager til 35m/m.

MAISON A GÉDIN

A. WAINNER

LUPES

JUMELLES

BOUSSOLES

APPAREILS

PHOTOGRAPHIQUES

Leica

Rollei

Kodak

EXAKTA

ANTERNE

Poster/Geneve År 1900.

FREDERIKSSUNDSVEJ 136
2700 BRØNSHØJ
01 60 63 17.

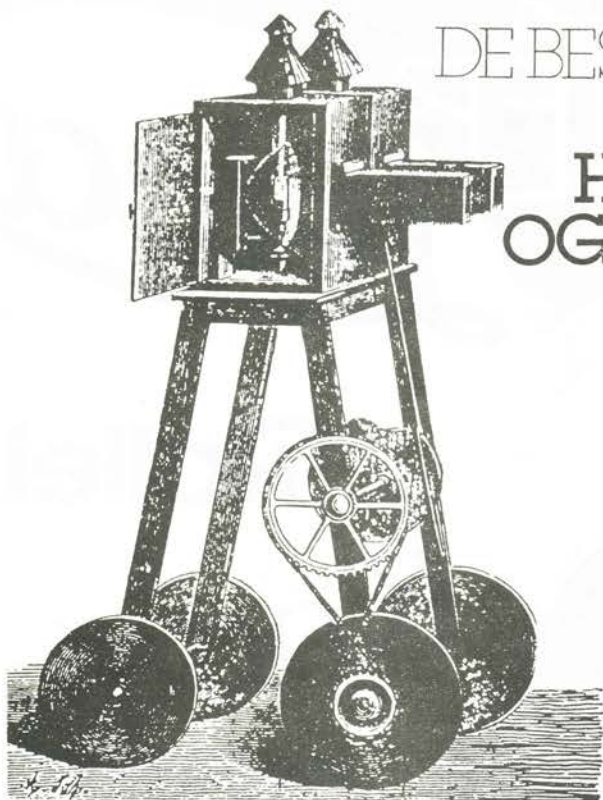
Kamera-
specialisten

30 ARS ERFARING - FAGLÆRT.

Og selv!

DE BESKÆFTIGER SIG MED HISTORISKE OG AKTUELLE SAGER

FL's medlemsavis nr. 5/maj 1983

Dansk Fotohistorisk Selskab har trods begrænset medlemstal en vidtfavnende aktivitet og giver for et beskedent kontingent rig valuta for pengene.

At foto i dag er hver mands sag, vil næppe nogen bestride – i hvert fald ikke, såfremt denne konstatering holder sig inden for den strikt tekniske sfære. Taler man om *fagfoto* og *kreativitet*, er sagen straks en anden, men man skal faktisk ikke så forfærdeligt mange år tilbage for at opleve, at *fotografiet* som sådant var en ganske kompliceret affære, og før celouidfilmens æra var det en højere enhed mellem håndværksmæssig kunnen, teknisk snilde og kreativ formåen – en kombination, kun få fotografer i dag tør prale af at besidde.

Disse fotografiets tidlige år har Dansk Fotohistorisk Selskab, der blev oprettet i 1975, sat sig for at belyse og – så vidt det overhovedet er muligt – at bevare for kommende generationer. Og tør man domme ud fra selskabets tidsskrift, »Objektiv«, er der tale om en indsats på et både højt og alsidigt niveau.

Norkas meritter

Det seneste nummer af »Objektiv« er netop kommet på gaden og indeholder en række artikler af såvel fagteknisk som personalhistorisk interesse. Umiddelbart falder man over historien om den internationalt berømte kamerabygger, *Norka Hansen*, hvis borgerlige fornavn var det mere ydmyge *Jens Peter*.

Han døde i 1971 i den høje alder af 95 år, og hans indsats var da kun husket inden for fagfolkens begrænsede skare. Men først i århundredet var væremærket »Norka« kendt over den ganske civiliserede verden fra USA til zcartidens Rusland som udbegrebet af kameramæssig kvalitet. Således beret-

ter »Objektivs« redaktør, *Flemming Berendt*, om et salgsmødested i USA i 1920, hvor »Mr. Norka« fra sit særdeles beskedne hotel i New York blev afhentet i Rolls Royce og iført lånt kjolesæt aflagde beretning om sine produkters utvilsomme fortræffeligheder for Kodaks grundlægger, *George Eastmann*, og et halvt hundrede af den allerede store concerns ledende medarbejdere. Episoden fortæller lidt om den anerkendelse, der var Norka Hansens kameraer til del, omend det transatlantiske salgsmødested ikke blev nogen succes. I parentes bemærket besidder Fotografisk Landsforbund et originalt Norka-kamera, der dagligt lader sig bese på forbundskontoret.

Andre personalia beretter om den fremragende landskabsfotograf, *Sigvart Werner*, som i dette århundredes første halvdel forevige de danske land, før dets konturer blev skærmet af højspændingsledninger og motorveje, og som takket være sin indsats blev en af Dansk Naturfredningsforenings første æresmedlemmer. En række af hans enestående optagelser kan stadig opleves ved gennemlæsning af tobindsudgaven »Danmark« fra 1944. Det er en samlet indbinding af billedværket »Danske Landsdele«, der udkom i årene 1927-40.

Mikroficher anno 1870

Også den tekniske historie dækker aprilnummeret af »Objektiv« ind på forbillig vis i et par artikler om panoramafotografiets historie, dels med en specialartikel om kameraet »La Périphote«, som blev udviklet af franskmændene *Auguste* og *Louis Lumière* omkring århundredeskiftet og patentret her i landet i 1901. Artiklen, der er skrevet af *Kell Kristensen*, omfatter en udførlig teknisk beskrivelse af kameraets opbygning og funktionsmåde med tekniske tegninger og kopi af det udstedte, danske patent, der uden besvær kan læses af den interesserede. En udførlig historisk redegørelse, li-

afsløret, kommer yderligere en beretning om *Carl P. Stirns* berømte *Geheim-Kamera*.

Geheim-Kameraet var, som navnet fortæller, et mikrokamera, som skjult bag eksempelvis et skjortebryst kunne optage billeder uset af de fotograferede. Negativerne var runde glasplader på størrelse med en l-krone og objektivet ikke større, end at der mangeligt kunne optages gennem et knaphul. Baggrunden for historien er, at *Flemming Berendt* under sin jagt på fotohistoriske effekter er stødt på en serie på 40 runde glasnegativer, der – oh lala – skildrer livet på en dansk herregård anno 1886. Fastholdt for eftertiden ved *Stirns Geheim-Kamera!* Som i øvrigt med rette kan beskrives som en direkte forløber for Kodaks seneste »nyskabelse« – disc-kameraet, der fremkom sidste år nøjagtigt 100 år efter, at Geheim-Kameraet første gang indfangede dagens lys.

Mange aktiviteter

Som nævnt blev Dansk Fotohistorisk Selskab dannet i 1975, og selskabet har i dag ca. 140 medlemmer. Det årlige kontingent er kr. 150, og for denne beskedne sum får man tre numre af »Objektiv« om året – i sig selv rigeligt pengene værd – og for god ordens skyld skal også nævnes, at der er to temanumre på trapperne: Et om luftfotografiets historie fra de første ballon-skipperne til vore dage, og et om stereoskopisk foto – det man tidligere kaldte 3D.

Desuden har foreningen fire møder i vintersæsonen med varierende emner på programmet og yderligere fire auktionsarrangementer, hvor man byder på forud annoncerede effekter. På grund af overordentlig interesse for disse auktioner har det været nødvendigt at begrænse antallet af effekter til 80 numre, og det fremgår af listen i det her omtalte blad, at der er rig lejlighed til at gøre overordentligt gode køb. Selskabet har også skabt tradition for en årlig ekskursion til udlandet – i år går turen i slutningen af april til Berlin – øst som vest – hvor der forlods er planlagt besøg på en række steder af interesse for selskabets særlige område.

Nærmere oplysninger om selskabet og dets virke kan fås ved henvendelse til præsidenten, *Andreas Trier March*, Sortedam Dossering 95 A, 2100 København Ø, tlf. (01) 26 00 21.

xt

Illustrationerne er hentet fra det omtalte nummer af »Objektiv«.

Nationalmuseets foto-samling til Herning-museum

Herning bliver helt sikkert et valfartsted for foto-interesserede, når Danmarks Fotomuseum i Museums-gade 3 bliver en realitet om få måneder.

Kernen i samlingen bliver forhenværende fotohandler Sigfred Lovstads egen store, private samling af fotografier, parater og fotoudstyr. Derudover har forskellige organisationer og foreninger skænket genstande, og Herning kommune har selv anskaffet en del, sagde borgmester N. O. Hansen, da Herning byråd behandlede sagen. Ikke mindst har Nationalmuseet givet tilsagn om at ville

deponere sin foto-samling på det kommende Herning-museum. Dernæst har en række personer tilkendegivet, at de måske vil deponere deres private samlinger i Herning.

Ikke noget over eller ved siden af

Borgmester N. O. Hansen fastslog, at Danmarks Fotomuseum ikke på forhånd har konkurrenter, og at navnet derfor er berettiget.

- Der findes landet over flere samlinger af fotografisk materiale. Nationalmuseets Bredt-afdeling og Teknisk Museum i Helsingør har hver sin

samling. Men de er ikke rig-holdige nok. I hverken hver for sig eller tilsammen, fortsatte N. O. Hansen.

- Dette har Nationalmuseet erkendt ved at ville være med til en deponering i Herning. Hertil en række andre samlinger, som ikke vil kunne udgøre en ret stor del af et egentligt fotomuseum.

- Derfor er det realistisk, at Herning kommune tager initiativet.

Lovstad leder

Fotograf Lovstad bliver museets daglige leder. Det er Lovstads modkrav for at overdrage sin samling til museet. Han har arbejdet med mu-

Sigfred Lovstad præsenterer her en raritet, som sikkert vil vække opsigt på Danmarks Fotomuseum, nemlig den nordjællandske mobilsnedker Jens Poul Andersen's trakkamera til 35 mm-film. En virkelig sjældenhed - uden overdrivelse i verdensklasse.

seums-tanken i flere år. Udover fotografiapparater og fotoudstyr skal museet have skiftende og permanente billed-udstillinger, for at ud-

brede kendskabet til den fotografiske kunst. Udstillingerne skal endvidere vandre rundt til kommuner og institutioner. skyd-

Enestående fotosamling skal udstilles i Hadsund

HADSUND: Hadsund er den by i Danmark, der har bevaret flest fotografier fra gamle dage. Det skyldes fortrinsvis den meget dygtige og produktive fotografmester Marthinus Petersen, også kendt under navnet »Kul-Peter«.

Det fik Dansk Fotohistorisk Selskab til at beskæftige sig med fotografen, der også af andre årsager er fotohistorisk interessant. Han byggede selv en række enestående kameraer med egenskaber, der forekom samtidig - og tildels eftertiden - utrolige.

Et udvalg på 20-30 billeder er det lykkedes ved hjælp af en speciel reprojektorik at fravriste deres oprindelige levende og fortættede atmosfære, og de vil blive udstillet hos boghandler Lorentz Nielsen, Hadsund, fra 22. august og fire uger frem. Lorentz Nielsen har bekostet udstillingen, og han har skænket billederne til Hadsund Egnsmuseum. For reproduktionen har stået formanden for Dansk Fotohistorisk Selskab, Flemming Behrendt, København.

Det er også Behrendt, der har forsket i Marthinus Petersens liv og levned:

»Kul-Peter« blev født i 1876 i Karby på Mors, og han døde i 1953 i Hadsund, fortæller Behrendt. Han kom i lære og blev uddannet som snedker, og som sådan ernærede han sig i sin ungdom - også efter at han om kring år 1900 slog sig ned i Hadsund.

Sin interesse for fotografiering, som han formentlig har dyrket ved siden af sit håndværk, gjorde ham med årene til erhvervsfotograf.

Første gang, han er omtalt som fotograf, er ved amtsudstillingen i Hadsund i 1908, hvor han udstillede fotografier. Nogenlunde samtidig begyndte han at arbejde hos fotograf N. S. Jensen, og allerede omkring 1910 overtog han Jensens foto-atelier, som han drev til sin død.

Marthinus Petersen var noget af en »Ole Opfinder«. Han fremstillede kameraer, og man har kendskab til et kamera, som er i privat besiddelse i Hadsund. Kameraet gaves Petersen det mystiske navn »Habarots«. Apparatet er tildels fremstillet af ham selv. Han har dog anvendt dele fra andre fotografiske produkter. Optik og lukker er således ikke Marthinus Petersens eget arbejde.

Man ved, at der yderligere er fremstillet to panoramakameraer, som muligvis er bortauktioneret ved hans død.

Marthinus Petersen var en meget flittig fotograf, og ved sin død efterlod han en meget stor samling negativer. De mange fotografiske optagelser, hvoraf de fleste er på glasplader, blev i slutningen af 1970-erne reddet af historikerne Kjeld Villadsen. Det lykkedes Villadsen at redde over 10.000 glasplader fra fortabelse, og de er nu anbragt på Det kongelige Bibliotek i København.

Det er disse mange plader, der gør, at Hadsund er den by i Danmark, hvorfra der er bevaret flest gamle fotografier.

Over 90 pct. af billederne er portrætter af landboer, som måske den eneste gang i deres liv kom til byen for at blive forevigt i søndagstøjet af »Kul-Peter«. Der er billeder fra store bryllupper med 300

gæster - og billede fra hans og fru Signes kronhamantbryllup med to gæster. Der er soldaterkammerater samlet omkring fanen, store familier med hestevogn på skovtur i Linddalen.

Alle har de stået model for »Kul-Peter«. Foran hans tekniske vidunder er de sikret mod gjemsel.

Og en lang række af disse billeder må betegnes som fotografisk kunst.

Flemming Behrendt slutter:

»Marthinus Petersen var i sin hjemby en ener, der vel var agtet, men måske ikke altid forstået og værdsat.

Det er godt, at tiden har givet ham oprejning.

reddes af pensionist

En tredjedel af det fotografiske materiale fra Knud Rasmussens femte Thuleekspedition tværs over Canada til Alaska i 1921-23 bliver nu reddet takket være en privat gave på 100.000 kr. fra en folkepensionist.

Arkivar Poul Mørk, Nationalmuseets Etnografiske samling havde i går besøg af en dame, som ganske nøgternt forærede sit gavebrev til samlingen. Damen ønsker at være anonym.

I brevet hedder det blandt andet: »Jeg er en ældre, rask pensionist, som har svært ved at ændre på den gammeldags, sparsommelige levevis, og derfor har jeg kunnet spare op. Det glæder mig at kunne give sparepengene til et formål, som

jeg virkelig følger, der er mening i.«

Poul Mørk oplyser, at museets y konservator Jesper Johnsen, der netop har udviklet en metode til udviking af celluloid-nitrat negativterne, snarest vil begynde at behandle de dårligste negativer, hvoraf adskillige er fotografieret af Knud Rasmussen og Peter Freuchen.

På Femte Thuleekspedition blev der optaget omkring 3.000 billeder, som blev fremkaldt under særdeles primitive forhold. Folketingets Grønlandsfond har tidligere lovet at give 20.000

En række af billederne fra ekspeditionen indgår i Etnografisk Samlings særudstilling Fotografier fra en anden verden, der vises sidste dag på søndag. Litot

Farvel til Elfelt

Af Bo Dræbel

Med nedlæggelsen af Kgl. Hoffotograf Elfelt på Strøg forsvinder en stump af det gamle København akabt ved Århundredekiftet af Peter Elfelt, fotografen, som skrev Danmarks historie med sit fotografiapparat.

Han var kun 24 år, da han kom til byen og åbnede fotoatelieret. Men han blev hurtigt kendt, for han var »anderledes«. Han gik på Kultortvet og fotograferede tidens original, »Jomfru Tidsforandr«. Han kravlede op i rådhusårnet og knipsede arbejderne, som byggede det. Han tog billeder i rigstretten under Alberti-sagen.

Og så forevigelede han naturligvis Kongefamilien med en sådan succes, at han både blev dansk og svensk hoffotograf. Hans arkiv vejer 40 ton og er en danmarkshistorisk guldgrube. Det findes intakt

under atelieret i Østergade 24, hvor han residerede som »Mester« til sin død i 1931.

»Mester« var en lille, slimg mand med slipskæg. Han kunne kunsten at få folk til at se naturlige ud, og mælykkedes det en enkelt gang, hvædede han til høj som lav, »vil du så grine, dit asens«. Det virkede hver gang.

Men uden »Nellerødmanden«, alias landsbysnedkeren J. P. Andersen, Nellerød, var Elfelt aldrig blevet meesteren. Andersen var en mand, som kunne lidt af hvert og spiste fire stykker med fedt og spegepølse til frokost året rundt. Han lavede Elfelts fantastiske fotografiapparater, hvoraf nogle stadig er i brug.

Tænk blot på denne jævnlige tilbagevendende begivenhed: festforestilling i Det kgl. Teater. Kongefamilien sidder i logen med blinkende diademmer og ordener. Mellemlagt. Tæppet

går. Men ikke for tredje akt af Napoli. På scenen står hoffotografen med assistenter bevæbnet med sælsomme fotografiapparater. Alle griner. Hoffotografen blitser og knipsler. Det hele er overstået på et øjeblik - takket være Nellerødmandens »oldgamle, men driftssikre apparatur«. Han døde for resten i 1937 i en alder af 81 år.

Poul Johansen, som blev Elfelts efterfølger, kom i lære hos »Mester«, som 15-årig og lærte alle Kgl. Hoffotograf Elfelts traditioner. Brude var hans yndlingsmotiv. Men engang rejste han også landet rundt og fotograferede 1.100 mejerier. I 1928 var han med »Mester« ved hoffet for første gang og sved dronning Alexandrines bazararbejder med kullet fra en buelampe. Hun tog det pænt, og han blev så gode venner med hendes søn, kong Frederik, at de livet ud kunne drille hinanden på de mest lillige måder.

Måske er det en lykke, at den glade Johansen, som døde med alle elfeltiske traditioner i 1973, slipper for at se datteren, prinsesse Anne-Lise af Schaumburg-Lippe lukke »Mester« gamle verksted og sige farvel til adressen i Østergade gennem 78 år på grund af tidens velkendte problem, større udgifter end indtægter.

En vigtig meddelelse til alle ejere af Hasselblad kameraer model 1600 F, 1000 F og SW.

Som det fremgår af vedlagte service Memo fra fabrikken, er man oplyst om at yde service på ovennævnte modeller.

»Men hånden på hjertet« - kan du nævne andre apparater, som er udgået af produktionen for mere end 25 år siden, hvor der stadig kan fås originale reservedele?

Næppe - men til gengæld kan du regne med, at samlerværdien for Hasselblad 1600 F i dag er væsentlig højere end hvad den kostede i 1957.

Det at kunne gå tilbage i tiden, er vel nok en drøm de fleste af os har. Pludselig, at kunne stå et bestemt sted, måske 100 år før ens egen tid, hvem kunne ikke tænke sig dette?

Ved hjælp af den moderne repro-teknik, lidt fantasi og tid, har jeg herved den glæde, at præsenterer de første serier, hvor man har mulighed for, at fornemme sig "tilbage i tiden".

Dia-serierne er foreløbig stillet til rådighed for Dansk Fotohistorisk Selskabs medlemmer.

Da Dia-serierne nødig skulle gå tabt i "post-kværnen" vil de blive fremsendt "anbefalet" for låners regning.

Gratis lånetid. 14. Dage.

1. Preus Fotomuseum.
Horten - Norge.
62 Dia-farve. Optaget 1982.
Serien viser Museets samling.
2. "Kameraets Kavalkade".
Special udstilling på Danmarks tekniske museum.
Dia-farveserie optaget i 1983.
3. Sigvart Werner:
Danmark 1927-1940.
30 Dia-s/h tonet. Meget fin billedsamling.
4. Kulle Topp:
Dengang i Odense.
36 Dia-farve om livet i Odense. Optaget på Lumiere farveglasplader i årene 1908-1918.
5. København før år 1900.
70 Dia-s/h tonet.
Enestående serie med de ældst kendte fotografier.
6. Det gamle København på postkort.
43 Dia-s/h tonet. Unik samling gamle Københavnske bybilleder.
7. De gamle Hansestæder.
Hamburg, Bremen, Lübeck før år 1900.
36 Dia-s/h tonet.
8. Det gamle Odense på postkort.
Dia-s/h tonet.
9. Orloff-Jørgensen:
45 Dia-farve og s/h, af hans arbejder. En del har været udstillet på Charlottenborg.
10. "De store mestre fra århundredskiftet".
28 Dia-farve samt s/h.
11. Eugène Atget:
22 Dia-s/h tonet. Fint stemningsbillede af Paris omkring århundredskiftet.
12. Holtermann Collection:
36 Dia-s/h tonet.
De ældste billeder man kender fra Australiens nybyggertilværelse.

NJAL FOTO

NJALSGADE 22.

FORAN PÅ AMAGER, BUS 12-35-40 LIGE TIL DØREN.

TLF. 01 54 55 90.

ANDRÉES LUFTFÆRD

1897.

Sigfred Løvstad.

Søndag eftermiddag den. 11. Juli 1897 lød ingeniør S.A. Andrées endelige ordre: En, to, tre, - kap af.

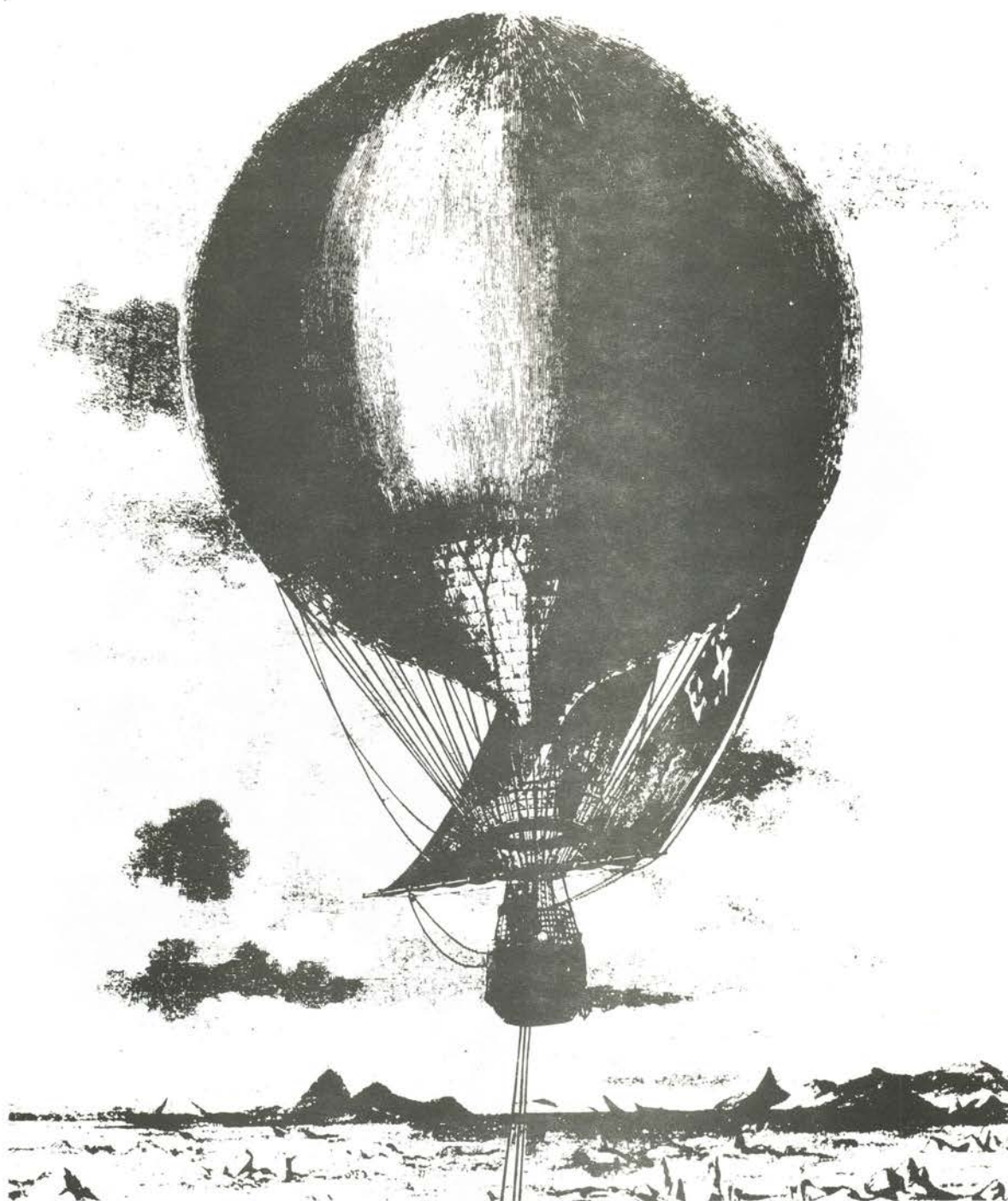
Tre huggeter hævedes praktisk taget fuldstændig synkront. De 3 kraftige tove der havde holdt kæmpeballonen "Ørnen" i sit ballonhus på Danske øen, en lokalitet i øgruppen Spitsbergen, var hugget over og ballonen steg hastigt nordover med sine 3 modige mænd og deres udrustning.

Forud for dette afgørende øjeblik var gået forberedelser. En planlagt start året i forvejen havde måttet opgives på grund af vejrforholdene. Men nu skulle det være.

Ideen med den dristige færd var jo at nå over nordpolen ad luftvejen - pr. ballon, og bl.a. gennem fotografier at kunne foretage kortlægninger. Og skulle det i 1890'erne ske ad luftvejen var en ballon den eneste mulighed. Flyvemaskinen var som bekendt endnu ikke opfundet. Det var radioen heller ikke. Set med nutidens øjne er det svært at forestille sig anden udgang end den ulykkelige, som det blev. En ballon var lidet styrbar, selv om Andréé mente at have konstrueret nogle styreliner, der skulle kunne være til god hjælp. Det havde prøveflyvninger i Frankrig vist. Der manglede ikke advarende røster i samtiden. Men Andréé følte sig sikker i sin sag. Og skulle der efterhånden være indsneget sig lidt tvivl, så var det nu blevet en prestigesag for ham. I sommeren 1897 kunne han ikke opgive.

En af de udvalgte medrejsende: Nils Ekholm, meldte fra efter den udsatte start i 1896, og blev erstattet af Knut Fränkel. Da Andréé søgte mænd til at følge med på nordpolsfærd, havde han fået mange henvendelser.

Den fotografiske side af ekspeditionen var lagt i hænderne på den kun 23 årige amanuensis Nils Strindberg. Fra det øjeblik han var blevet udtaget til at følge med på ballonfærden, satte han al-

Træsnit af Andrées ballon, udført i 1896.
Fremstillingen anses for at være meget
korrekt.

"Ørnen" blev fremstillet i Paris i samarbejde med den svenske ingeniør Nordenfeldt. Hylsteret blev fremstillet af kinesisk silkestof, den øverste halvdel bestod af 3 lag, og havde en volumen på 4.300 m³. Hylsteret skulle kunne bevare sit indhold af brint i 30 timer under gunstige forhold. De 3 slæbeliner, var hver på 300 meter. Desuden fandtes der 8 andre ballastlinier, som sammen med slæbetovene skulle hjælpe med at holde ballonen oppe, hvis den gik ned i lav højde. De 3 styresejl var anbragt mellem hylsteret og nogle vandretliggende bambusstænger. Alt tovværk var specialbehandlet med vandafvisende midler.

Zoologen Sørensen står her med Andrées håndbyggede kamera, der var forbavsende velbevaret efter de mange års ophold på isen.

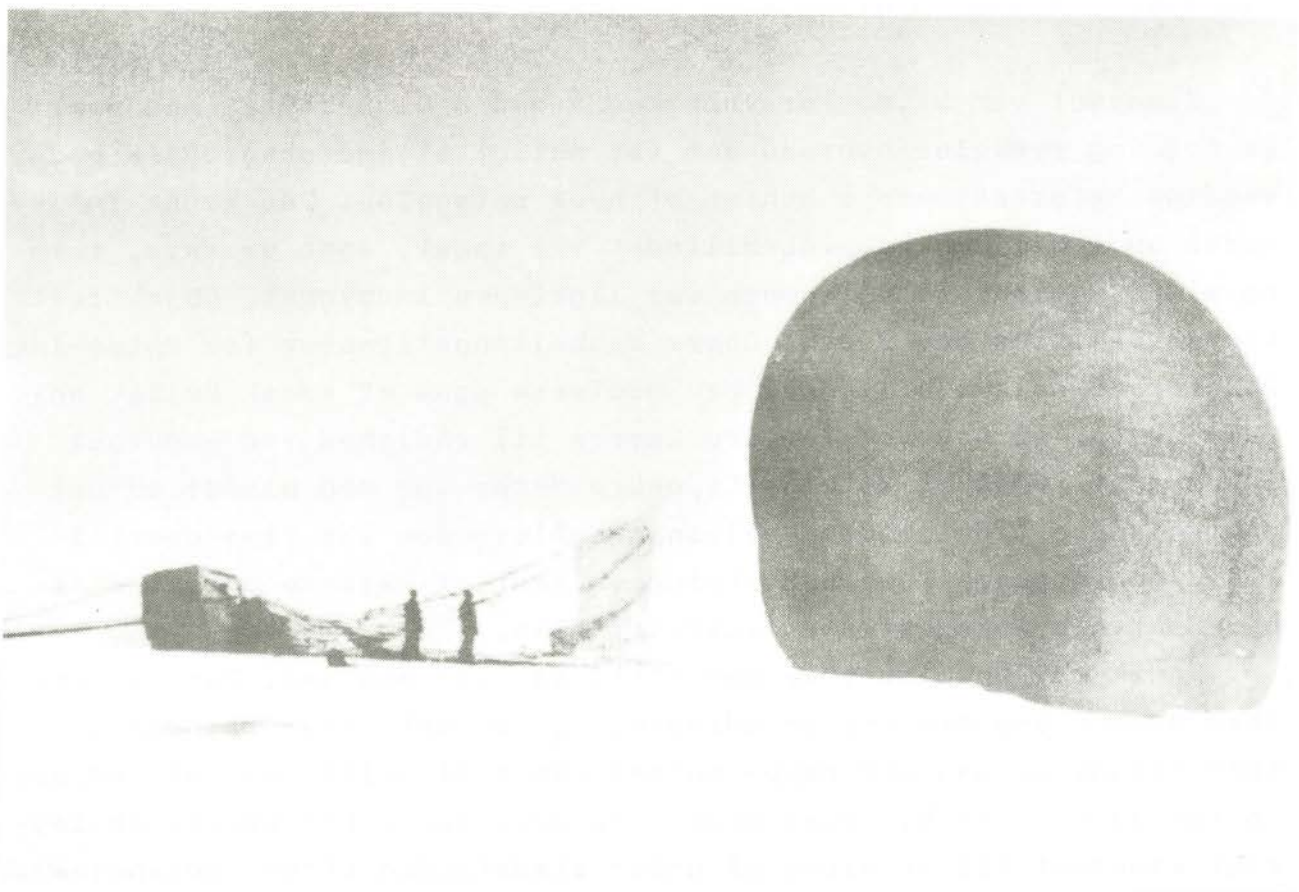
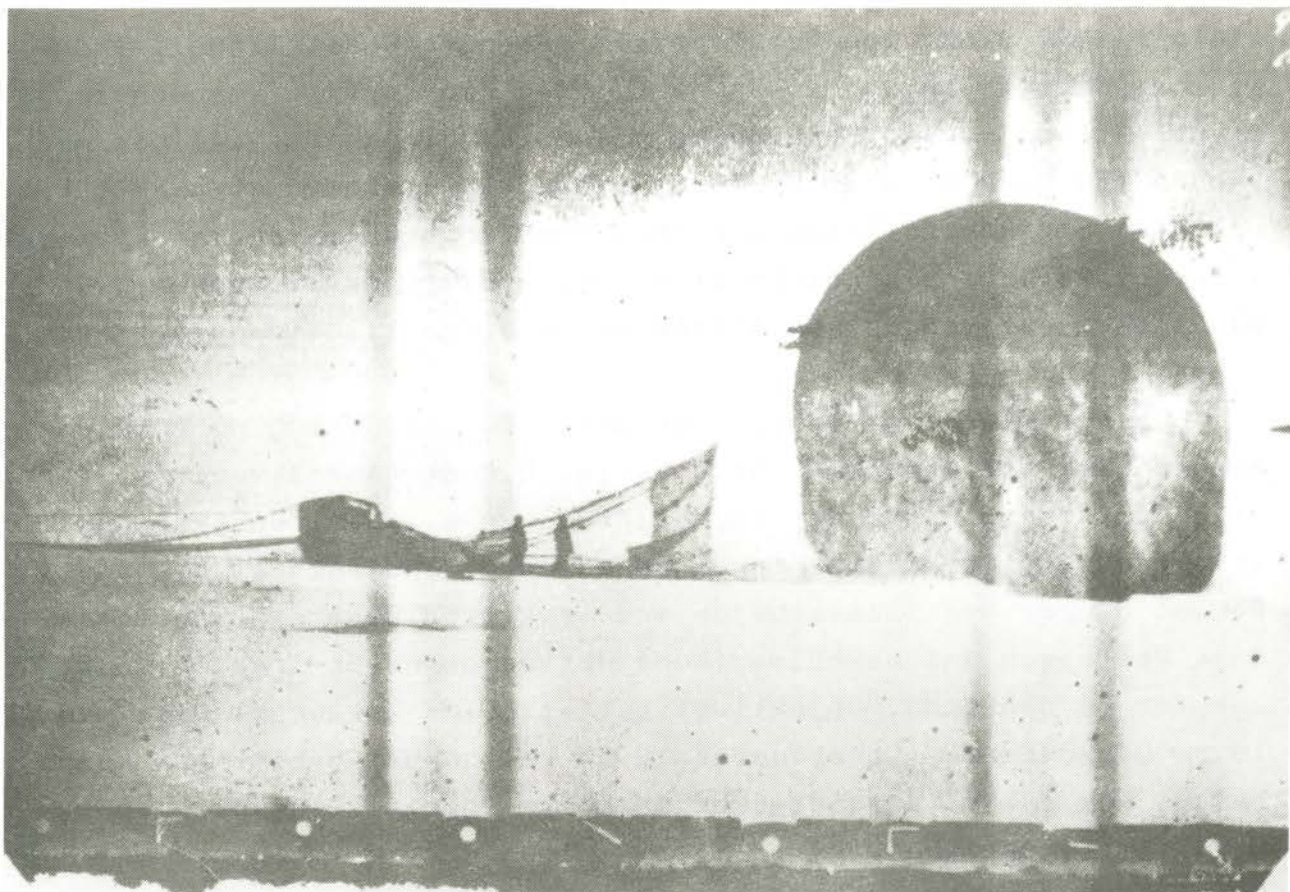

le sine kræfter ind på opgaven. Allerede som stor dreng havde han fået sit første kamera af en morbroder. Og han benyttede det flittigt. I 1895 vandt han førsteprisen på en fotoudstilling i Industripaladset i Stockholm. Samme år blev han iøvrigt amanuensis hos Svante Arrhenius ved Stockholms højskole. Blandt de billeder man kender fra hans hånd er også cirkelrunde, taget med et skjult kamera. Nils Strindberg fotograferede, men var også uhyre interesseret i fotograferingens tekniske side. Jo, - den unge Strindberg, var på mange måder manden som Andrée kunne bruge til sin polarfærd.

Man var klar over at den fotografiske udrustning på en sådan ekspedition spillede en vigtig rolle. Blandt tidens kameraer fandt Nils Strindberg ingen der var fuldtud kunne indfri de krav han stillede. Der var derfor ingen anden udvej end selv at bygge et. Og det gjorde han i samarbejde med værkfører Westberg hos firma Numa Petterson i Stockholm. (Numa Petterson havde iøvrigt Kodak agentur på den tid). Objektivet var et Zeiss satsanastigmat med 16 cm brændvidde - konstrueret 1895 - altså det nyeste man kunne vælge. Som lukker anvendtes en Anschütz focalplanlukker, med en gardinfart, variabel fra 1/15 til 1/1000 sek. Negativmaterialet var Kodaks rullefilm, der i format 13x18 cm med 48 optagelser på hver rulle kun vejede 380 gram. Samme antal optagelser i 13x18 cm glasplader vejede omkring 5 kilo.

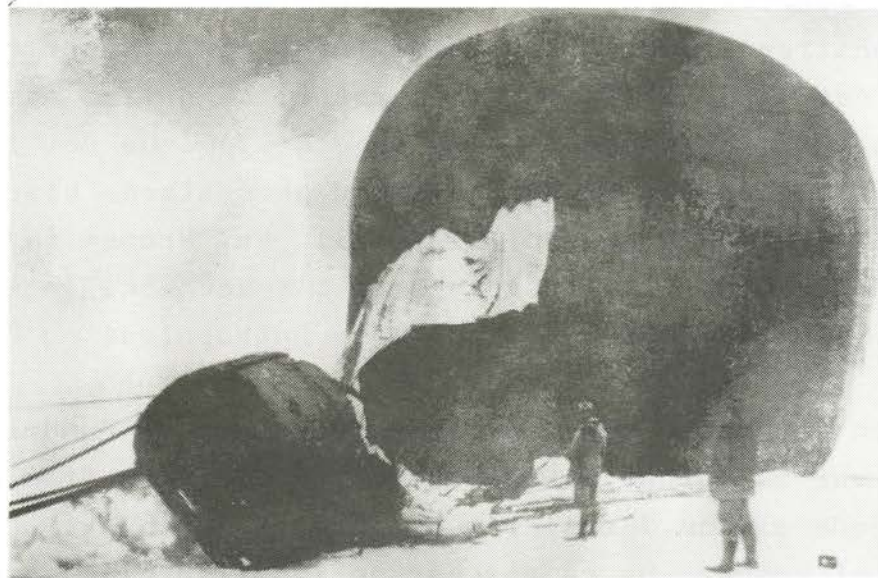
Kameraet var bl.a. forsynet med 9 små hjul udstyret med særlige tegn og symboler hvormed det var muligt at indfotografere nødvendige informationer i kanten af hver optagelse. Der kunne informeres om i hvilken retning billedet var taget, samt om dato, time og minut. Vatterpas og kompas var ligeledes indbygget. Objektivet kunne udskiftes med 2 stk. Goerz dobbeltsnastigmater for optagelse af stereoskopiske billeder. Man medførte også et Kodak Bullet box kamera, for at have et lettere kamera til rådighed ved eventuel isvandring. Også et Watkins Exposure Meter var med blandt udrustningen - den tidst bedste belysningsmåler, som var fremkommet i 1891. Den fotografiske udrustning er iøvrigt nærmere omtalt i Albin Roosvals Fotografiske Tidsskrift 1896.

Kodak box'en blev ikke benyttet, så vidt man ved. Den fandtes ikke sammen med den øvrige udrustning. Men det blev Strindbergs specialkamera. Han har næppe kunnet nænne at skille sig af med den, og tog jo da også billeder undervejs over isen. Han benyttede iøvrigt kameraet til at sidde på under slædefærden efter nødlandingen.

Den filmrulle som var eksponeret kort efter at "Ørnen" var landet på isen, gav de bedste billeder.

I underkanten på det uretuscherede billede (1) ses eksempel på det kodesystem som kameraet kunne indfotografere, og som angav optagelsesretning, dato, klokkeslet og minut. Ved disse angivelseres hjælp skulle Nils Strindberg anvende sine luftbilleder til kortlægning af polarområderne.

Dette billede er taget umiddelbart efter nødlandingen. Bemærk snevolden der indikerer at gondolen er blevet slæbt over isen.

Man havde forestillet sig at "Ørnen" kunne holde sig svævende op til en hel måned, om det skulle være. Og med den særlige styrelinje, mente André, at han i nogen grad selv kunne bestemme flyveretningen. Men det gik helt anderledes. Allerede kort efter starten mistede ballonen 2/3 af styrelinen. Efter 65 timers flyvning, under hvilken gondolen mange gange havde stødt mod isen, landede den omsider - for ikke mere at hæve sig. Der var ingen anden udvej end at søge mod land.

Den lange isvandring begyndte.

Mere end 80 dage vandrede de 3 mand over isen, blandt drivenvende isflager. Endelig nåede de frem til fast grund på Hvideøen. Her søgte de at bygge en snehytte. De havde hovedsageligt levet af Isbjørnekød. Det blev også deres død. Alt tyder på at de døde af trikinforgiftning. Først døde Nils Strindberg, dernæst André

og tilsidst bukkede også Knud Lønkel under.

Men omverdenen vidste intet.

Først 33 år senere i 1930 - den 6. August - stødte et par fangere fra M/S Bratvaag, som sejlede med en norsk videnskabelig ekspedition, på rester fra de 3 mænds sidste lejr.

Fundet blev en sensation i verdenspressen. Man var i de tider ikke vant til en pressedækning som vi oplever i dag. Dette fund indledte faktisk en ny æra i pressehistorie. Der blev udfoldet enorme anstrengelser for at komme først med nyheder fra findestedet. Og det lå jo et fjernt og svært tilgængeligt sted. Man måtte pænt vente til de udsendte både vendte hjem. Da det rygtedes at også Andrés dagbog var fundet, overbød pengestærke bladfolk hinanden. En amerikansk bladkonge bød 7 1/2 mill. Sv. kroner for eneretten. En anden gik over alle andre med en blankocheck. Ingen fik dog tag i bogen, den blev hos "Selskabet for Antropologi og Geografi".

Megen interesse samlede sig selvsagt om de fundne filmruller. Mon det var muligt at bringe brugelige billeder frem af dem. Det drejede sig om 9 ruller i hylstre af jernblik, og 7 ruller i hylstre af kobber. Og så var der en løs filmrulle, samt 1 rulle i kameraet. (Alle med 48 optagelser i 13x18 cm). Filmrullerne var gennemvåde. Mere end 30 vintre og somre havde de været udsat for.

Disse film blev overladt den mest kyndige på den tid, docent, hoffotograf, lærer ved Den Tekniske Højskole og formand for Fotografiska Foreningen i Sverige, John Hertzberg. Han lukkede sig inde i sit laboratorium på Tekniska i flere uger med rullerne fra Hvideøen. Det viste sig at 4 af de 7 ruller i kobberhylstrebe var eksponerede. Dele af de ueksponerede film brugte han til eksperimenter for at finde frem til den bedst egnede fremkalder.

I redegørelsen i den officielle Andréebog "Med Ørnen mod Polen" - nævner Hertzberg, at han standsede ved en sulfitfri pyrokatekin-natriumhydratfremkalder, som han dog ikke giver nogen opskrift på. Takket være denne fremkalder lykkedes det ham at få brugelige billedspor frem. Gennem omkopiering på diaposetivfilm forstærkedes originalnegativerne, og efter en grundig retouchering fremstod en række bemærkelsesværdige billeder, taget i polarområderne 33 år tidligere, taget af Hertzbergs jævnaldrende fotografkollega med livet som indsats.

På Andrée-bildernes internationale publiceringsdag den 25. November 1930, blev Hertzberg hilst med store lovord, og beundring fra store dele af verdenen. John Hertzberg redegjorde for sit store redningsarbejde ved den internationale kongres for fotografi i Dresden 1931.

I en fodnote til artiklen i Andréebogen lovede Hertzberg han ville fremkomme med en udførlig beskrivelse af arbejdet i sin egen "Nordisk Tidskrift for Fotografi", samt i "Geografiska Annaler". Men de kom aldrig. Han har måske syntes det var for specielt. Der findes en omtale i The British Journal of Photography 1 1930.

Litteraturhenvisninger iøvrigt:

Fotografisk årsbok 1956. s. 67/90. Per Olof Sundmans roman: "André es luftfærd". (Samlerens forlag 1968). Den er skrevet på baggrund af Andrées dagbog. Er senere blevet filmet i Sverige, isenesat af Jan Troell.

Filmen havde præmiere i November 1982, under titlen: Ingeniør Andrées luftfærd. Den er i April 1983 udsendt som videofilm af Video Action under titlen: Den umulige drøm. Hovedrollerne indehaves af Max von Sydow, Göran Stangerts og Sverre Anker Ousdal.

Iøvrigt opbevares Hvideøfundet i et lille museum i Andrées fødeby Gränna, beliggende i det nordlige Småland, ved Vättersøens sydlige østbred.

Noch ist Polen -

*To Tschuktser mødes ved Jenisej,
De stirre langt imod nord:
"Tshuk-tshuk, saa Nansen Du paa din vej?"
"Kuk-kuk, nej slets inte spor".*

*De vilde saa gjerne faa kig paa "Fram"
-Honoraet var ret anstændigt-
Men øjet kan stadig ikke faa ram
paa noget som helst lebendigt.*

*De vandre i dage, de vandre i tre
hen over de øde tundrer.
Da pludselig faar de et syn at se,
som frygtelig dem forundrer.*

*I luften ser de en løjerlig sæk,
og mens de stirrede maabe,
De hører til deres store skræk
en røst fra skyerne raabe:*

*"Hør folkens, hvis Fritjof kommer her,
saa hils ham fra Svenska Brorén
og sig, han skal ikke ta sig det nær,
for Polen ist noch nicht verloren".*

"PUK" 1896.

FOTOINDKØB

I

MOSKVA

Rejsebrev.

Efter en vellykket tur med den transsibiriske jernbane er jeg tilbage i Moskva, hvor vi har tre dage til at studere byens sværdigheder.

En regnvejrsdag beslutter jeg "at springe" fra en sejltur på Moskvafloden for at gå på kamerajagt. Vores russiske guide har gennem Intourist været så imødekommende at fremskaffe mig to adresser på forretninger, der handler med brugt udstyr. I Rusland handles nyt og brugt fotoudstyr hver for sig.

Jeg stiller mig op ved vort hotel og forsøger at kapre en taxa - men det viser sig at være en særdeles vanskelig affære, enten er de optaget eller også vil de ikke køre for en vestlig "kapitalist". Efter mangen resultatløse forsøg hos de ordinære taxies, kommer der en privatbil for at sætte gæster af, og jeg viser chaufføren de to adresser og gør ham begribelig, at jeg gerne vil køres dertil. Mit russiske og hans dansk er lige dårligt, så vi klarer os med fagter og gebærder, men han nikker og vi kører af sted.

Efter en halv times kørsel holder vi ved den ene adresse, og jeg vover mig ind i forretningen, vel vidende at hverken tysk, engelsk eller dansk er sprog, der tales i U.S.S.R.. Ganske rigtigt - manden ryster på hovedet, efter at jeg har foreslået de to første, og da jeg derefter siger Dania, glør han på mig med et udtryk, der tydeligt fortæller, at han har fået sin mistanke bekræftet om, at jeg må være tosset.

Nå, blæse være med det - heldigvis står der priser på alle kameraerne, så jeg hurtigt kan finde ud af, at der vist heller ikke er så meget at snakke om. Jeg læser priserne een gang til - jo, jeg har set rigtigt. Priserne på brugt og gammelt er skyhøje, så snart det drejer sig om tyske eller japanske kameraer, - de russiske er mere moderate.

Jeg lusker ud af forretningen igen, alvorligt spekulerende over, hvem der i Rusland med en ugeløn på 75-125 rubler kan købe disse kameraer.

Her skal gengives et par priseksemples:

Zeiss Ideal pladekamera 9x12 Tessar 4,5 ...	2.100 rbl.	(25.200 kr)
Voigtlander SL 35M spejlrefleks 24x36.....	1.700 "	(20.400 ")
Bolex H 16 optager m/ 3 objektiver.....	5.500 "	(66.000 ")
Nikon ME m/motor og normaloptik.....	3.900 "	(46.800 ")
Russisk Leica 11 kopi.....	150 "	(1.800 ")
Kontax kopi.....	170 "	(2.040 ")

Til oplysning skal vi give ca. 12 kr. pr, rubel, så mine damer og herrer, hvis i har et Zeiss Ideal for meget i samlingen, er der penge at tjene, hvis i afsætter det i U.S.S.R..

Rubler må ikke udføres af landet, og hvis i ved et "uheld" alligevel skulle få dem med ud, er de faktisk værdiløse, da de ikke kan omveksles. Det er heller ikke nogen særlig god ide at omsætte dem i russiske varer, da varerudbudet er meget lille, og efter vore normer ikke meget værd.

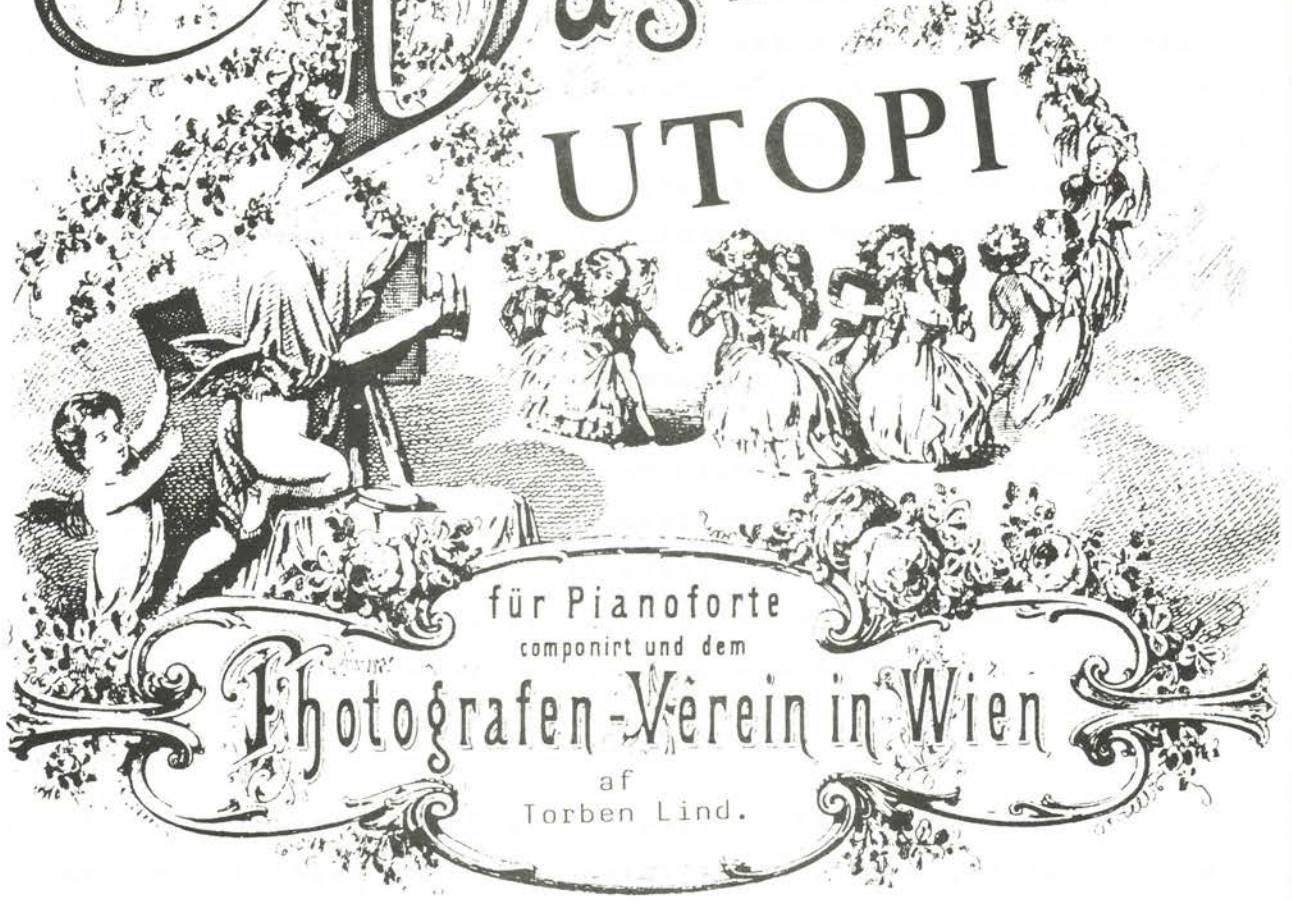
Nå, jeg trasker ud til min flinke chauffør, der troligt har ventet på mig, og vi kører til den anden adresse, men med akkurat samme resultat.

Jeg beder om at blive kørt tilbage til hotel Cosmos, stadigt spekulerende over, hvem der køber disse kameraer???

Søhus Marts 1983.

venlig hilsen Arne Jørgensen.

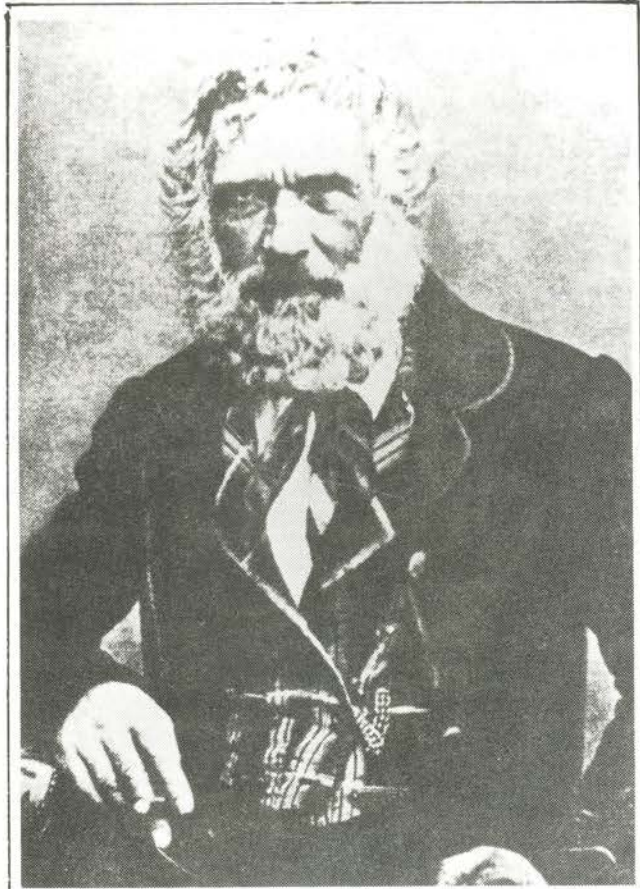
Daguerre- UTOPIA

für Pianoforte
componirt und dem

Photografen-Verein in Wien

af
Torben Lind.

Johan Baptist Isenring
(1796-1860)

(Det er ikke så tåbeligt endda)

Da nedennævnte hændelse udspillede sig for snart en halv snes år siden, kan den nok omtales uden at nogen får ubehageligheder af det. Den opmærksomme læser vil finde manganen en god lære, og nogen vil måske nikke genkendende til historien.

Blandt de, af et kendt tysk auktionshus udbudte numre, befandt sig et daguerreotypi forestillende en ung mand ved en bæk. I kataloget beskrevet som daguerreotypi: (Isenring?). Bemærk:Spørgsmålstegnet.

Johan Baptist Isenring (1796-1860) var kunstforlægger, maler og gravør i St. Gallen i Schweiz. Isenring fotograferede med et Daguerre-Giroux kamera allerede i 1839, retoucherede og kolorerede daguerreotypier som en af de første i verden. H.C. Andersen fortæller om disse daguerreotypier i sine rejseerindringer omkring 1840. Isenring udstillede disse daguerreotypier i Augsburg i November 1840 og slog sig senere ned som professionel daguerreotypist i München, Juli 1841.

Disse kendsgerninger gør Isenring særdeles samlerværdig i almindelighed, og for tyskere og schweizere i særdeleshed. Hjemme sidder Hr. "A" og læser sit auktionskatalog. Hr. "A" er storsamler par excellence, har en god fotohistorisk viden og stort set ubegrænsede økonomiske ressourcer, (Isenring?) hvis det er en Isenring, må jeg have den i min samling - og hvis det ikke er en (Isenring?) er ulykken ikke så stor da det kun er vurderet til ca. 300 DM. Hr. "A" begiver sig til Tyskland for at deltage i auktionen.

Også Hr. "B" læser i sit auktionskatalog om tilbudet. Han er fotosamler par excellence, har en solid fotohistorisk viden, og stort set ubegrænsede midler - (Isenring?) den må jeg have i min samling - hvis det ikke er en (Isenring?) er ulykken ikke så stor, da den jo sikkert vil gå for nogle få hundrede DM. Desværre kan Hr. "B" ikke deltage i auktionen da han skal til udlandet, men han giver følgende ordre til auktionarius: Køb (Isenring?) - jeg skal have billedet - så jeg byder hvad det skal være.

Auktionen begynder og snart udbydes (Isenring?). Hr. "A" byder 300DM, auktionarius 350DM - Hr. "A" 400 auktionarius 450, o.s.v. - o.s.v. - ved 1.000DM er Hr. "A" sikker på at

det er en Isenring, ellers var den gået for mindre.

1.100-1.200-1.500-1.800-2.000-2.500-3.000--auktionarius begynder at svede: Hr. "B" er en god kunde, han har købt for mange tusinde D.Mark ved tidligere auktioner og ordren er klar - køb (isenring?) til mig, uanset pris.

3.500-4.000-4.500-5.000-5.500- - 7.000 DMark, auktionarius bliver bleg, han er ved at blive klar over at han aldrig får (Isenring?) hvad er grænsen for et ubegrænset bud, hvad er forsvarligt? - vurdering 300 D.Mark - købesum?

Auktionarius gør et sidste forsøg 8.000 D.Mark. Hr. "A" markerer - 9.000 DM, uden at fortrække en mine.

Auktionarius standser auktionen, konfererer med ejeren af auktionshuset og siger så: solgt til den herre ("A") for 9.000 DM.

Kort efter auktionen fastslår en gruppe eksperter, uden den ringeste tvivl at (Isenring?) har intet med Isenring at gøre.

Hr. "A" græmmer sig.

Hr. "B" morer sig.

Auktionarius og auktionsejeren glæder sig.

Pensionisten fra Hamburg som var blevet lovet ca. 500 DM for 3 daguerreotypier køber sig en "husholderske" og Hr. Isenring er ligeglad.

Morale:

Hvis du om 20 år får tilbudt et daguerreotypi af (Isenring?) - dokumenteret med et billede i et auktions-katalog og en salgspris på 9.000 DM - så husk denne lille historie.

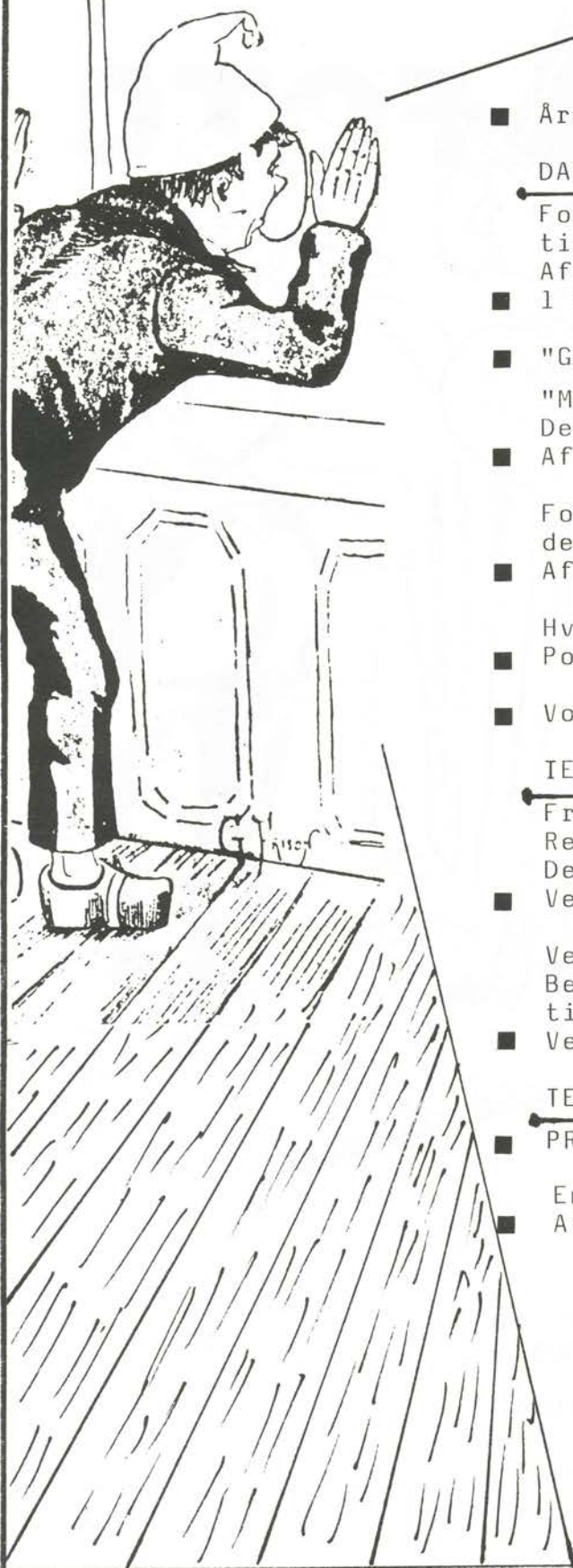

FREDERIKSBERG ALLE 29
1820 KØBENHAVN V

ÅBNINGSTIDER:
Ti, On, Fr, Kl. 13-17
LØRDAG Kl. 10-13

Nyt kamerafund "NICA".
Kommer i Dec. Nummeret.

- Årets Julehistorie - ?

DANSK FOTOHISTORIE:

Fotografier - fixeret fortid med negativ fremtid.

Af Mogens S. Koch og Jesper Johnsen.

- 1 Del.

- "Gåden om "HABAROT" løst.

"Marthinus Petersen".

Den store udstilling i Hadsund.

- Af Flemming Berendt.

Fotografica-udstillingen i "Møntergården" - Odense.

- Af Per Ask Nielsen.

Hvad de dog samler på.

- Portræt af en specialist.

- Vore samlerområder.

INTERNATIONAL FOTOHISTORIE:

Francois Arago:

Redegørelse i videnskabernes Akademi.

Den 7. Januar 1839.

- Ved F. Berendt.

Verdens ældste? fotografi. Optaget 1826
Belysningstid 8. timer. Autentisk samtidig beskrivelse.

- Ved. F. Berendt.

TEKNIK:

- PRAKTICA - OVERSIGT.

En engelsk historie.

- Af Ole Schelde.

PHOTOGRAFICA ER

specialist indenfor:

SKINDERGADE 41
DK-1159 K (01) 126252

Antikk, fotoapparater.

Gl. fotografier.

Fotolitteratur.

Brugt udstyr.

Vi vurderer samlinger og enkelt stykker
uden forbindende.

Vi formidler effekter til udenlandske
auktioner samt tager ting i kommission.

Torben og Svend Erik.

ALT I NYT, BRUGT OG ANTIKT FOTOUDSTYR

Torben Lind

PHOTOGRAFICA ApS

Skindergade 41, 1159 København K
Telefon 01 - 12 62 52

Skuespillerinden:
Fru. Jacobsen.
Foto: Kgl. Hoff.
Georg E. Hansen.